

LE A MAAKU NA SËB A YESU 'YER NUĆ

I Yesu Kırıslıto na i a Nāaŋmın Bie 'yer nōć pielfü.

II 'Yε'yere kōć yuor na di Isaiya sëb naa, "Nyε, in tō naa a n tōtōnō ka wu de nie tı chōčr a sör kū fu." *(Malakai 3:1)* III "Kōčr tāna naa a dālpoo ju, 'Chōčr a sör kū a sī Soro na fu maal a wu sör ka wu tor.' " *(Isaiya 40:3)*

IV Le le a Jōon wa, na wu wa suoro a nibe a Nāaŋmın kōć be a dālpoo ju, na wu mučl 'yer, "Yi lieb yi a yi tier deer pō so a Nāaŋmın kōć, ka wu vē a yelbebe kū yi." V Ka a nibe yire a tēn ala a jaa na be a Judiya wer pō, ka a bamine mi yire a Jerusalem. Ba chire naa a ba puor 'yere a ba yelbebe kurč wu tiche ka wu suoro ba jaa a Nāaŋmın kōć a Jordan man pō. VI Nyċċoma kċelū fuu le Jōon ma su tı de gān lūn a sīe. Soor ni sūkāa le i a wu bōdiir. VII Wu 'yer naa, "N puor sōć ben be, na wu gar ma. A wu nafċōr mibe gba n ba sée ika n guun for ε. VIII Maa suoro yi naa ni a Nāaŋmın kōć tiche 'lō na so yi naa ni a Nāaŋmın Sīe."

IX A sōć 'lō Yesu yi naa Najareti na be a Galilee wer pō wa, ka a Jōon so wu a Nāaŋmın kōć a Jordan man pō. X A Yesu na wa yire a kōć pō, wu nyε naa a saaju na tōć yuo ka a Nāaŋmın Sīe wa suro fika papa wa kpe a Yesu pō. XI Tı a kōčr yi a Nāaŋmın sē 'yere, "Fōu le i a n binōnāa, ka a n 'yōć ma 'maa ni fu."

XII Ka a Nāaŋmīn Sīe de wū fōo jaa chiin a dālpoo ju, **XIII** ka wū tū be be ber lījaayi ka a Satan bēer wū kaa. 'Lō nī a mōdōn le dōo be be, ka a malakası wa sōnō wū.

XIV Jōon ban wa nyōo pōo baar, Yesu chen naa a Galilee na wū tū mōołō 'yerē a Nāaŋmīn 'yer nōo. **XV** Wū 'yer naa, "A sōo ta naa ka a Nāaŋmīn di a wū nāalōo. Yī līeb yi a tīer dēer pō na yī sōo de a 'yer nōo."

XVI A le a Yesu na wa de a Galilee man lana, wū nyē naa Simon nī a wū yēbile Andiru ka ba lōcōrō lōyaar, jānyōorō le ba i, **XVII** ka wū buoł ba, "Yī wa turo ma, ka n līeb yi ka yī nyōorō nūbe 'yōonō Nāaŋmīn nāalōo pō." **XVIII** Ka ba tōo tīe a jāme nyōorfū bar tī turo wū.

XIX Wūn wa chen a niem bālāa, wū nyē naa Jemesi nī Jōon, Jebedee bibiir, a ba be a gborō pō chōcōrō a lōyaarsı. **XX** Wūn wa nyē ba, wū buoł ba naa, ka ba bar a ba sāa nī a gborō nī a bala ban yara tī turo a Yesu.

XXI Be le ba wa chen a Kapenahum ka a Pēnfū Būbir wa ta, ka a Yesu chen tī kpe a lōofū jie tī piel wile. **XXII** A nūbe nēer 'maa naa nī a wū wiilfū, bojūu wū wile ba naa nī Nāaŋmīn sōr. Waa i fika a Mosesi Nēe wiwiilbe ε. **XXIII** A sīdeer sōo kōo mī chen tī kpe a ba lōofū jie tāna 'yerē nī, **XXIV** "Bāa le a fōo Yesu na yi a Najaretū buoṛō a sī sē? Fu wa naa ika fu wa sōo sī bar bū? N bōo naa a nūre 'lo fōn i, fu i naa a chechē 'lō na yi a Nāaŋmīn sē!"

XXV Ka a Yesu tān wū, "Pōo a fu nēe tī wa yi a daba pō!" **XXVI** Ka a sīdeer daa a daba lōb tēe

nütāa kpūgul loro tı ɳme chelma tı wa yi a daba pɔ.

XXVII Ka a neer 'maa a nibe ka ba lıeb surɔ taa, "Bo le? Wiil paal bo mı ni nyā, na tara kpexo le! Wu ma 'yer 'yer, ka a sidebe ma tu a wu nee."

XXVIII Ka a wo yele yaar a Galilee wer wu jaa.

XXIX Ban wa yi a lōofu jie, 'lo ni Jemesi ni Joon chen naa a Simon ni Andiru yir, **XXX** ka a āgān tɔ a Simon dāe pɔɔ ka ba 'yer ku a Yesu. **XXXI** Yesu kpe naa a wu sē tı nyɔɔ a wu nūn sɔɔ wu ka wu ir. A āgān tol baar wu, ka wu ir maal bɔdiir ku ba.

XXXII A jāanuɔr 'lōnɔ a mōtɔɔ na wa mɔr, a nibe waan na baalsi ni a balaq a sidebe na tara a Yesu sē. **XXXIII** Ka a tēe nibe ba jaa wa lōɔ a dōdōrɔ, **XXXIV** ka a Yesu sāa niyɔɔ na tara baal jaa bɔrɔ. Wu mì dii naa a sidebe yɔɔ ka a yi, tı maa sɔɔ ka a sidebe 'yer 'yer ε, bojūn ba bɔɔ naa a nire 'lo wun i.

XXXV A wer na chaara a bibio pipi tı chene sɔb, Yesu ir na wu yi a yir na wu chen a jie āsɔɔ ika wu tı suɔr Nāaŋmìn. **XXXVI** Simon ni a wu taaba mì yin buɔrɔ wu na ba wa nyɛ wu, **XXXVII** na ba 'yer, "Nibe ba jaa yuɔrɔ na buɔrɔ fu!"

XXXVIII Ka a Yesu 'yer, "Yi i ka sı chen jiyo, a tēn anyā na gbɔr, ka n tı muɔl 'yer a Nāaŋmìn 'yer a be, ala 'yɔɔ le n wa." **XXXIX** Wu yɔ naa a Galilee wer wu jaa na wu 'yer a Nāaŋmìn 'yer a ba lōofu yie pɔ tı na wu dire a sidebe mì ka a yire.

XL Ka a daba āsɔɔ mì na i kōkōmɔ wa gbur dumo suɔr wu, "Fɔɔ sɔɔ, sāa ma."

XLI Ka nibaal kpε a Yesu ka wu tur a wu nūu sūr a daba tī 'yer, "N sōc naa. Sa!" **XLII** Ajienaa ka a kōkōmō sa.

XLIII Yesu kpāa wu naa kpākpāan wu ika, **XLIV** "Taa urre wa 'yere kurō nūre ε. Chen tī wiil a fu māe kʊ a Juu nibe bɔɔrloro tī ir a nee 'lō a Mosesi na 'yer ka a i dāasie." **XLV** Tiche a daba na wa yi wu piel naa na wu ḥme a Yesu yele yaar, ka a le jūu Yesu ba le tōo yuɔrɔ chāa pɔ a tēe pɔ ε. Wu ma be naa a tēe kōkoor, a nibe chene yire jiir jaa waara a wu s̄e.

II

I A anyā puor, Yesu l̄eb wa a Kapenahum, ka nibe wō ka wu be naa a yir. **II** Niycō wan wa duo na ba see a die wa tī yin a yōo. Ka wa 'yere a Nāaŋmīn 'yer kurō ba. **III** Be le ka daba āsuɔ mī b̄ere, a wu nuur nī a wu gbεe kpi naa, ka nibe anaar jējel wu na ba waan a Yesu s̄e. **IV** Ka ba wa ta, ka jie ba be be a ba na tu kpēn a be a Yesu na be ε, a niycō jūu. Be le ba do a gar ju na ba tī ḥmaa puo a jie 'lō a Yesu na ara, tī na ba de a daba nī a fōbaa 'lō ban 'mōon wu waan tur bar ka wu suu tī gā a Yesu niem. **V** Be le a Yesu na wa nyε a le ban sōc de wu, wu 'yer kʊ a dabaala, "N bie, n v̄e naa fu yelbebe bar."

VI Ka be le ka a Mosesi Neε wiwiilbe bamine na be be tiere, **VII** "Ka nyε daba na ara fere na wu sōcnō Nāaŋmīn yuor tεε. An le na tōo nūre yelbebe v̄e bar, ka Nāaŋmīn tεε ba le ε?"

VIII Ajienaa Yesu bōon naa a le ban tiere a ba puor pɔ, ka wu 'yer kʊ ba, "Bāa le yi tiere a le a yi puor pɔ? **IX** Buor suɔ le i kōmōkōmō, n 'yer ika

n v̄̄ naa w̄̄ yelbebe bar, b̄̄, n 'yer ika a daba nyā w̄̄ ir, 'mō̄ a w̄̄ bō̄gānaa, na w̄̄ kulo n̄? **X** N bō̄rō̄ naa ika ȳ̄ bō̄̄ ika a Nisaal Bie tara naa kpē̄̄ a wer p̄̄ na v̄̄ n̄̄re yelbebe k̄̄ wo." Be le w̄̄ 'yer k̄̄ a daba 'l̄̄ nuur n̄ a gbē̄ na kpi, **XI** "Fō̄̄ le n 'yere, ir, na fo 'mō̄ a bō̄gānaa, na fo kulo n̄." **XII** Be le, ka w̄̄ vaa ir 'mō̄ a bō̄gānaa yin a n̄̄be ba jaa niem. Neer 'maa ba naa ka ba dāna Nāanjm̄in 'yere, "Saa dō̄̄ nȳ̄ a le ε."

XIII Yesu l̄̄eb chen a man n̄̄ē̄ ka n̄̄yō̄̄ wa a w̄̄ s̄̄̄̄ ka w̄̄ wile ba. **XIV** A Yesu na wa chiine w̄̄ nȳ̄ naa a Alfayasi bie, Levi, ka w̄̄ jāne a lō̄po defo jie, ka Yesu 'yer k̄̄ w̄̄, "Ir turo ma," ka w̄̄ ir turo w̄̄.

XV A lō̄podierbe n̄ a yelbetō̄nb̄̄ ȳ̄̄̄ turo naa a Yesu, ka 'l̄̄ n̄ a bam̄̄ne n̄ a w̄̄ poturbo 'mataa dire a Levi yir. **XVI** A Mosesi Neer wiwiilbe na i a Faraseem̄ne nȳ̄ a le w̄̄n̄ jāne n̄ a lō̄podierbe n̄ a yelbetō̄nb̄̄ 'mataa dire, ka ba suor a w̄̄ poturbo, "Bāa le so a daba nyā na 'mataa dire n̄ a lō̄podierbe n̄ a yelbetō̄nb̄̄?"

XVII Yesu wō̄̄ naa a le ban 'yer, ka w̄̄ 'yer k̄̄ ba, "N̄̄re na kpē̄̄me waa chiine titile jie ε. Baalaa le ma chen. N ba wa ika n wa bō̄̄l a n̄̄torsi ε. N wa naa ika n wa bō̄̄l a yelbebe tō̄nb̄̄ ka ba wa l̄̄eb a t̄̄er."

XVIII Jō̄on poturbo n̄ a Faraseem̄ne n̄̄be gal k̄̄, ka n̄̄be wa suor a Yesu, "Nm̄̄ne le a Jō̄on poturbo n̄ a Farasee poturbo ma gal k̄̄, t̄̄che ka a fō̄̄u poturbo maa gal k̄̄ ε?"

XIX A Yesu 'yer k̄̄ ba, "Nm̄̄ne le an i ka n̄̄be be a p̄̄c̄̄ paalaa s̄̄re jie t̄̄ tō̄̄ k̄̄ gal? W̄̄n̄ chē̄̄

be a ba s̄e, ba kō tōc ε. **XX** A daar 'lō ban wa de a pōc paalaa s̄ire, ban gal a kō.

XXI "N̄ire maa ηmaa f̄opaala se 'yōc f̄okoraa pō ε. 'Lō be se 'yōc a le, a f̄opaala na tōc naa a f̄okoraa ch̄ier. **XXII** N̄ire maa de dābāin 'yōc wōkora pō ε. 'Lō 'yōc, a wōc na pur naa, ka a dāa n̄i a wōc s̄ōc. Wu ma 'yōc naa dābāin wōpaala pō."

XXIII A Pēnfū Bubir Daar, Yesu n̄i a wō poturbo kpēn tala puo sālsōc, ka a wō poturbo piel fōrō a bōbie. **XXIV** Ka a Faraseemine 'yer kō a Yesu, "Nyε le a fō poturbo na īre. Bo le so ka ba tōnō a Pēnfū Bubir? A ba tara s̄or ε."

XXV Ka a Yesu 'yer kō ba, "Yaa bōc a par a le yün kar kaa a Nāaŋmīn gān pō a nāa David n̄i a wō n̄ibe na ba dōc tara bon na di ε! **XXVI** A ber ala pō Abiyata le i a Juu n̄ibe bōrlo n̄ikpēε, kō dōc kpe ba, ka wō kpe a Nāaŋmīn yir, ka a Abiyata de a paanōc ala ban bin kō Nāaŋmīn kō wō, ka wō 'wōb. A paanōc ala a Juu n̄ibe bōrlorbo teε le ma 'wōb, a ba tara s̄or ika niyuuo wō 'wōb ε, t̄ichε ka David 'wōb t̄i de kō a bala na be a wō s̄e, ka ba m̄i 'wōb."

XXVII Be le ka a Yesu 'yer kō ba, "A Pēnfū Bubir ben be a n̄ibe 'yōc, a ba i a n̄ibe ben be a Pēnfū Bubir 'yōc ε. **XXVIII** Ala le so ka a N̄isaal Bie i a Soro lōc a Pēnfū Bubir gba."

III

I S̄ōc ãsūc go Yesu chen t̄i kpe a lōcfo jie, ka a daba kōc m̄i be be ka a wō n̄üpēl kpi. II Ka a n̄ibe bamīne na be be bōrc ika ba gar a Yesu, be le ba tōc gbōr kaara wō. Ka wōn sāa naa a

daba nūu baal a Pēnfū Bībir bū. **III** Yesu 'yer ku a daba nūpel na kpi, "Ir ara a sī jaa nyē fū."

IV Be le ka a Yesu suor ba, "Tōbuor suo le tara sor a Pēnfū Bībir daa ika fū tō, a fū maal vila bū dēer, fū faa nyevor bū fū ku wū?" Ka ba i jaa gbulo gbulo.

V Wū kaa naa ba jaa guor nī suur, ka a wū puo sōc a ba bachelo jūu. Wū 'yer ku a daba 'lō nūpel na kpi, "Tur a fū nūu." Wū tur naa ka a nūpel wū jaa sa. **VI** Be le ka a Faraseemine yi chen a Herōd nībe sē, a ba tī 'mataa guoro a Yesu, buorō sor 'lō ban na tu ku wū.

VII Yesu nī a wū poturbo yin chen a man pō ka a nīyōc na yi Galilee wer tu ba. **VIII** Nīyōc mī yi naa Judiya wer, Jerusalem, Idumea wer nī a Jordan man gōon, nī a tēn na be Tire nī Sidon wer pō, wa a wū sē bojūu ba wō naa a le jaa wōn tō. **IX** A nīyōc jūu, Yesu 'yer ku a wū poturbo, "Yī kaa nyē gborō ku ma ka n ser bālāa." Wū 'yer naa a le bojūu waa buorō ika a nībe ba mīl pōo wū ε. **X** A nībe yōc wōn sāa le so, a baalsı dara taa buorō ika ba sūr wū. **XI** A sīdebe na ma wa nyē a Yesu ba ma da naa a nīre 'lō 'yōc ban be lōb tēe tī tāna 'yerē nī, "Fōo le a Nāanjmīn Bie!" **XII** Tīche wū kpaal ban jūu, ka ba taa ure wa 'yerē a nīre 'lō wōn i ε.

XIII Yesu do naa a tōc ju tī buol a bala wōn buorō ka ba do wa a wū sē. **XIV** A ba pō le wū kaa ir pie nī ayi, buolō ba nītōnsī, ka ba na be a wū sē, ka wū ma tō ba ka ba chen tī muol 'yer a Nāanjmīn 'yer, **XV** tī tara kpēc dire nī sīdebe ka a yire. **XVI** A nībe pie nī ayi bala wōn ir yoe le a anyā. Simon, wōn le ku wū yopaalaa Pita.

XVI Jemesı, nı a wu yebile Joɔn, a ba sāa yuor le Jebedee, wu buɔlɔ ba naa Boɔnegası, a par le sa tāna bibiir. **XVIII** Andiru, Filip, Batolomi, Matiu, Tomasi, Jemesı na ı Alfayası bidaba, Tadius, Simon na mōɔ nıbir nı a wu wer yele, **XIX** nı a Judas Isıkariyot, 'lo le na wa de a Yesu tur.

XX A Yesu na lıeb wa a yir, nıyɔɔ wa naa wa lɔɔ go, ka 'lo nı a wu poturbo ba tara jaa gba na di ε. **XXI** Be le a wu yir dēme na wa wō a le, ba chen naa ıka ba tı ka wu, bojūu ba 'yer naa ıka, "Burbur kpe wu naa."

XXII Ka a Mosesı Neer wiwiilbe bamıne na yi a Jerusalem mı 'yerε, "A Beeljebul, le pɔb wu! A sıdεbe nāa le wu ma de dire nı a sıdεbe ka a yire."

XXIII Yesu buɔl naa a nıbe na wu lɔb sükpar ku ba, "Nmıne le a Satan na ı le dii a Satan? **XXIV** Ala ı nāa ir jeere nı a wu māe nāalɔu, nmıne le wuń ı ara? **XXV** Yir nıbe mı ir jeere taa, a yir 'lo nıbe kő tőɔ 'mataa kpe ε. **XXVI** Ala ı a Satan ir naa na wu jeere nı a wu māe, wu mı kő tőɔ ara ε, a wu baaraa le. **XXVII** Yelmāe, nıre jaa kő tőɔ kpe gădaa yir tı ju a wu bonsı ka waa de nie lū wu ε. 'Lo wa lū wu a le wa baar, wuń pāa tőɔ naa a wu yir bonsı ju. **XXVIII** Sure le n 'yerε kuro yi, yeldεbe nı ferfu a jaa nıbe na fere sɔɔnɔ nı Nāaŋmın yuor ban nyen v̄ɛ kufu. **XXIX** Tiche nıre 'lo na fere nı a Nāaŋmın Sıe kő nyε v̄ɛ kufu ε, bojūu wu lo naa a yeldεer 'lo pɔ, na ba tara baarfı ε."

XXX Ban 'yer ıka wu tara naa a sıdεer le so ka wu 'yer a le.

XXXI Be lε ka a Yesu ma nι a wυ yεer wa. Ba ara naa a yōo tι tō nιre ka wυ buɔl wυ. **XXXII** Nιycc jāne naa jilō a Yesu tι ba 'yer wυ, "A fu ma nι a fu yεer be naa a yōo buɔrɔ fu."

XXXIII Ka wυ suɔr ba, "An lε i a n ma nι a n yεer?"

XXXIV Be lε wυ kaa a bala na jāne jilō wυ tι 'yer, "Banyā lε i a n ma nι a n yεer!" **XXXV** Nιre 'lɔ jaa na turo a Nāaŋmīn sɔr, 'lɔ lε a n yεbe nι a n yεrcɔ nι a n ma."

IV

I Sōc kōc go, Yesu piel wile a man nεe. A nιycc na wa lōc jūn, wυ kpe naa a gboro pɔ jāne, tiche ka a nιbe ara kōc a kōc nεe. II Sukpar lε wυ lōrɔ wile nι ba yelycc, sukpa āsūc nι nyā: III "Yi chεlε! Kooraa lε yi chen ika wυ tι yaar a wυ bōbυrɔ. IV Wυ yaar naa ka amine lo a sɔr pɔ ka a lubil wa tuur di. V Ka amine mι lo a jie 'lɔ a kusibε na waa gar a tāna, na a bul fōc, a tāna na ba tīre jūn. VI Tiche a mōtōc na wa nyāa, a jvɔl naa na a kpi, bojūn a ba tara nyibε ε. VII Amine mι tι lo naa guɔr pɔ, tiche ka a guɔr bul fāin naa tara, a ba tōc dōc ε. VIII Ka amine mι tι lo a kɔjɔ vila pɔ, na a dōc ycc. Ka amine dōc a ljεr nι pie, amine ljaata ka amine mι kɔbaa."

IX Ka wυ 'yer ku ba, "Nιre jaa na tara toor, wυ chεlε!"

X A nιycc bala na wa chen tι chε a nιbe bala na turo wυ nι a wυ poturbo pie nι a ayi bala won ir, ka a ba suɔr wυ a sukpar par. XI Be lε ka wυ 'yer ku ba, "Yin 'lɔ Nāaŋmīn ku yi naa a Nāaŋmīn nāalōu yelsɔclaa, tiche a banyā 'lɔ na

ba pʊo ε, a yelsı a jaa ı naa sʊkpar kʊ ba. [XII](#) A lε jūu, ‘Ba ma kāan lēee tı ba maa nyε ε, na ba ma chel lēee tı ba maa wō ε. Ala bɑ ı lε ε ban lɪeb a ba tıer ka Nāaŋmın vē kʊ ba.’” (*Isaiya 6:9, 10*)

[XIII](#) Ka Yesu suor ba, “Yaa bōo a sʊkpa nyā par ε? Nmınε le yin ı wa bōo sʊkpa jaa par? [XIV](#) Yı kaa, a koɔraa le a nıre 'lɔ na yaara a Nāaŋmın 'yer. [XV](#) Nıbe bamıne kaara naa fika a bōbie ala ban yaar ka a lo a sɔr pɔ. Bala wa wō a 'yer wa baar, a Satan ma wa naa, wa de a Nāaŋmın 'yerbir ban bør a ba nyāa pɔ. [XVI](#) Ala mı na lo a jie 'lɔ a kʊsıbe na waa gar a tāna ı naa a bala na wō a 'yer na ba ma sɔɔ de fɔɔ jaa nı pʊpel, [XVII](#) tıche baa tara nyıbe ε, ba maa kor ε. A 'yer jūu, wōm bıı gefu wa wa a ba sɛ, ba ma lɪeb puor fɔɔ jaa. [XVIII](#) A ala mı na lo a gʊor pɔ ı naa a bala na wō a 'yer, [XIX](#) tıche ka a āgān nyā wōm, nı a bōtarsi belfu, nı a bōbvɔrsı fāın a 'yer, ka waa tōo dɔɔ ε. [XX](#) A anyā mı na lo a kɔjō pɔ ı naa a bala na wō a 'yer na ba sɔɔ de na ba dɔɔ jur, ka amıne ı ljjer nı pie, amıne ljataa, amıne mı kɔbaa.”

[XXI](#) Wu suor ba naa, “Ba ma chum fātın na ba de laa kpa pɔɔ bıı de su gado pilem bıı? A ba ı a jie 'lɔ wɔn na chaar nıre jaa lε ba ma dɔɔl ε? [XXII](#) Bon jaa na pɔɔ ban yuo wu naa, ka ala a jaa mı na sɔɔl yi chāa pɔ. [XXIII](#) Nıre jaa na tara toor, wu chele!”

[XXIV](#) Ka wu 'yer kʊ ba, “Yı bōo chelε sɔ a le yin wōnō. A le fʊn man tır, le mı le ban man kʊ fu, tı dɔɔl gba. [XXV](#) Nıre jaa na tara, Nāaŋmın ma vē naa ka wu nyere dɔɔl, nıre nyā mı na ba tara ε,

a bälää ala gba wun tara, Nääñmin na de naa a wu së.”

XXVI Tı le bőo 'yer ku ba, “A Nääñmin näälőu nítő le wu kaara. Daba ma yaar a wu bõburo bar. **XXVII** Täscö ní mëtőo, ka wu gän bıı wu ir naa, a bõbie ma bulaa naa nőo, tiche a wu mäe gba maa bőo ε. **XXVIII** A bõbie ma bul naa a tée naa tó vaar tı döö jur, bı a bie. **XXIX** Ala wa bı baar, wu ma chiin ní suo tı ηman bojūu a ηmab sőo ta naa.”

XXX Ka Yesu le 'yer, “Bo le sıń de man a Nääñmin näälőu bıı sukpa buor le sıń lób gbeb wu? **XXXI** Wu kaara fika a kökőo bir, 'ló le ı a bõbie a jaa pö bõbile. **XXXII** Tiche wu ma bul ı tükře na wu te wilbere, ka a lubil ma wa mara a wu 'maar pö.”

XXXIII Yesu de naa sukpayoo na nyetaa na wu 'yer a 'yer ku ba, a le an na ı ka ba tőo bőo a par.

XXXIV Sukpar tee le wu ma de 'yerε ní a 'yer kuró ba. Tiche ala wa ı 'ló ní a wu poturbo tee le, wu ma wiil naa a jaa par ku ba.

XXXV A daar 'lönő jäänuor, wu 'yer ku a wu poturbo, “Yı ı a sı gőo chen a man gőon.” **XXXVI** Ba bar naa a niyeyoo bala tiche ka a wu poturbo tara wu, ka ba 'mataan a gborsi amine gőonő.

XXXVII Ka a man kőo sekpře 'ló ire ka a kőo kpę a gboro pö ire na see **XXXVIII** tiche ka a Yesu be a gboro par gā kœl wu ju guro. Ka a wu poturbo sāı wu na ba suo wu, “Wiwile, a ba bă fu sıń mōrɔ bıı?”

XXXIX Be le ka wu ir tān a sesebε ní a man, “Yı ηmaa vuor! Yı ara a le ne!” Ka a sesebε ηmaa vuor ka a man ara jomm.

XL Ka wu suor a wu poturbo, “Bo le so ka yi joro a dābāe? Yi chene na ba sōo ma buu?”

XLI Ka a dābāe kpe ba ka ba lieb surō taa, “An le a nyā ka a sesēbe nī a man tu a wu nee?”

V

I Yesu nī a wu poturbo gōo naa a man, a Gerasenī nībe wer pō. **II** Yesu na wa yi a gboro pō, daba na gele yi naa a yar par wa tuor wu. **III** A gēgelaan nyā kpierē naa a yar par ka nīre jaa ba be be na tōo lū wu nī bōjōrsi gba ε. **IV** Ba ma lū naa a wu gbeε nī a nuur tiche ka wu ηma, tī kar a kue ala bar. Nīre jaa ba be be na tōo wu ε. **V** Tāsōo nī mōtōo, wu ma be naa a yar par nī a tōn ju tāna tī ηmara a wu māe nī kusibē.

VI Wōn wa nyε a Yesu na be teer, wu jo naa tī lo gbur dumo a wu niem, **VII** tī na wu ηme chelma 'yere, “Bo fu buorō ika fu i ma? Fu i naa a Nāaŋmīn nyā na gar a jaa Bie pōn Nāaŋmīn ika fu kō ge ma ε.” **VIII** Bojūu Yesu dōo 'yere koro wu ika, “A fōu sīdeer wa yi a daba pō.”

IX Be le ka Yesu suor wu, “Bāa a fu yuor di?” Ka wu 'yer, “Siyōo, bojūu sī waa naa.” **X** Ka wu suor a Yesu yāayāabīle ika wu ta dii wu bar a jie 'lō ε.

XI Doyōo mī ara na gbur a tōo, dire. **XII** Ka a sīdebe suor a Yesu, “Ir sī 'yōo a dor ala pō na fu sōo ka sī tī kpe a ba pō.” **XIII** Wu sōo naa ka a sīdebe yi tī kpe a dor ala. A i naa dor tur ayi (2,000) ka a jaa tīgbil suu tī kpe a man pō gbōm kpi kpi.

XIV A bala na kaara a dor jon kul a tēe pō nī a tēbil ala na gbur tī 'yer a le na i. Ka a nībe yi

chen ika ba tı kaa. **XV** Ba wa naa a Yesu sĕ wa nyę a daba 'lō na dőc tara a sıdeyco gele ka wu chi su bonsı jāne, ka a dābāe kpe ba. **XVI** A bala na nyę 'yer ku a nibe a le na i a daba na dőc tara a sıdebe ni a dor 'yer, **XVII** ka a nibe piel suor a Yesu ka wu yi a ba wer pɔ.

XVIII Yesu na wa kpere a gboro pɔ ka a daba 'lō 'yɔc a sıdebe na yi suor wu ika wu i a ba 'mataa chen. **XIX** Ka a Yesu ba sɔɔ ε, tı 'yer wu, "Kul a fu yir deme sĕ tı 'yer ku ba a le a Soro na i ku fu, ni a le won jo a fu nibaal." **XX** A daba chen na wu ti piel 'yer a le a Yesu na maal ku wu a wer 'lō pɔ ban buolɔ a Dekapolisı. Ka a neer 'maa a nibe.

XXI Yesu na wa gɔc a man gɔcon go, nuyucca lɔc naa na ba jilɔ wu. Wu chene na ara a man neε, **XXII** ka a ba lɔcfu jie nıkpɛɛ ăsuc ban buolɔ Jairusi wa a be. Won wa nyę a Yesu, **XXIII** wu gbur dumo a Yesu niem tı suor wu, "Yāayāabilε, a n bipɔɔbile le i baal ire na kpi. Wa dɔɔl wu a fu nūn ka wu sa ta kpi ε." **XXIV** Ka a Yesu ni a daba 'mataa chiine. Nuyucca turo naa dara taa tiere wu.

XXV Pɔc kɔc mi ben be lo sıe suoro faara yuomo pie ni ayi. **XXVI** Wu bal di dɔɔye yɔc a titulbe jie na wu sɔc bon jaa won tara tı ba sa ε. Ka a baal tɔɔnɔ wu. **XXVII** Won wa wɔ a Yesu yele, wu tu naa a puor tı sıur a wu fuu, **XXVIII** bojūn wu 'yer ku a wu māe. "Maa tɔc sıur a wu fuu gba, in sa naa, na n pɛn." **XXIX** Won wa sıur a Yesu fuu neε wa baar, a jāi ɳmaa naa a dēdēe daa ka wu bɔɔn ika a wu wuor baar naa.

XXX Ka a Yesu mī bōon a fōo lōnō a kpēc na yi a wō sē. Ka a wō lēb a nūcc bala pō suor, “An le sūr a n fuu?”

XXXI Ka a wō poturbo 'yer, “Nyē a le a nūcc banyā na dara taa tīere fu, tīche a fu surc a sūc 'lō na sūr fu!”

XXXII Tīche ka a Yesu chēne kaara gōorc īka wō nyē a nūre 'lō na sūr wō. **XXXIII** Ka a pōo na bōon a le na i, dābāe kpe wō naa ka wō mīre na wō wa gbur dumo a Yesu niem tī 'yer a le jaa na i. **XXXIV** Ka a Yesu 'yer ku wō, “N yērcō, fun sōc ma jūu, fu sa naa. Kulo mī āgān 'maar, a fu dōoye baar naa.”

XXXV A Yesu ba 'yer baar ε, tīche nūbe kōo yi a Jairusī yir wa 'yer wō, “A fu bie kpi naa. Bāa 'yōo fu dōonō a wiwile go?”

XXXVI Yesu ba chēle a le ban 'yēre ε, tī na wō 'yer ku a daba, “Taa joro dābāe ε. Sōc ma dε.”

XXXVII Yesu ba sōc ka nūre jaa tu wō ε, ka Pita nī Jemesī nī a wō yēbile Jōon tēe ba le ε. **XXXVIII** Ban wa ta a Jairusī yir, Yesu nyē naa a nūbe na kōnō ḥmieri chelsī. **XXXIX** Ka wō kpe tī suor ba, “Bāa le yi kōnō ḥmieri nī a chelsī a le? A bie ba kpi ε. Wō gur naa.” **XL** A ba laara tōrc nī wō. Wō dii naa a nūbe ba jaa bar ka ba yi tī wō tara a bie sāa nī a ma nī a wō poturbo bala wōn 'mataa chiin, a ba kpe a jie 'lō a bikūu na be. **XLI** Ka wō tī nyōo a pōobile nūu tī 'yer, “Talita kum!” A par le a Yesu nūbe kōkōr pō, “Pōobile, ir!” **XLII** Ka wō vaa ir chiine. Yuomo pie nī ayi bie le. Ka a yele 'maa ba nēε. **XLIII** Yesu kpaal ba naa jūu ka ba taa vē ka a nūre jaa wō naa ε. Tī 'yer īka ba ku a pōobile bōdiir ka wō di.

VI

I Yesu yi naa a be ka a wo poturbo tu wo ka a ba 'mataa kul a Najareti na i a wo t  e. **II** Ka a P  nfo B  bir wa ta, ka wo kpe be a ba l  ofu jie ti piel wile, ka a niy  c   bala na w   neer 'maa. Ka ba soro, "Nyine le a daba ny   ny   a b  ofu ny  ? Y   buor le a ny   w  n tara na wo gba t  n   n   a ne'maa t  m  ? **III** A ba i a m  m  iere le ? A ba i a M  er bie le ?, a wo y  bil i Jemesi n   Josesi n   Judas n   Simon ? Ka a wo y  r  b   mi be ka a si s   ?"

IV Ka a Yesu 'yer ku ba, "N  aan  min 'ye'yer   ny  re na 'y  ofu jie jaa, t  che a wo m  e t  e n   a wo yir d  eme n   a wo n  be s   le waa ny  re 'y  ofu ?" **V** Waa t  o t   ne'maa t  m   y  o a be ?, t   wo d  o  l a wo n  u baalsi b  l  a a ba sa. **VI** Yesu nee 'maa wo naa boj  u baa s  o de wo ?. W   y  n g  r a t  n na wo wile. **VII** W   bu  l naa a wo poturbo Pie n   Ay   bala w  n d  o ir, ka ba wa a wo s   ka wo t   ba ayir yir, na wo ku ba kp  o ka ba t  o s  debe.

VIII W   'yer ku ba, "Y   ta de bon jaa ?, y   tara dadiirs   t  e. Y   ta tara b  diir ?, b  u w  u  r ?, b  u y  o libie a y   si  r g  ma p   ?" **IX** Y   ãs  o jaa wo su naf  b   n   fuu b  'yen t  e. **X** Yir jaa p   y  n wa kpe, y   be a be t   ta a s  o 'l   y  n wa y   a t  e 'l   p  . **XI** T  e jaa p   y  n wa kpe ka baa de y   ?, b  u s  o a 'yer ?, y  n wa yire y   kpoor a y   g  e   t  -uul ka a di a ba d  e  r d  as  ."

XII Ba yin chen t   mu  lo 'yer   a N  aan  min 'yer ika a n  be ba l  eb ba t  er. **XIII** Ba diin a s  debe ka a y  , t   'l   baalsi k  a ka ba sa.

XIV A nää Heröd mı wō naa a anyā, bojūu nıre jaa wō naa a Yesu yuor. Ka a bamıne 'yere, "A Jœon 'lō na i a kōsuoro, 'lō le tōo yi a yaa po, ala le so ka wu tōnō a ne'maa tōmō a le."

XV Ka a banyā mı 'yere, "Elaija le." Ka a bamıne mı chene 'yere, "Wu i naa a Nääñmin 'yε'yere ñasoo nıtāa a bala na dōo be be a kōro jaa."

XVI Tiche a Heröd na wa wō, wu 'yer naa, "A Jœon 'lō in vē ka ba ñmaa a wu ju le, yi."

XVII A Heröd mäe le dōo vē ka ba nycc a Jœon waan, wa lū 'yōc a pccfū die po. Wu i naa a nıtō, a wu yebile Filip pcc Herödiyas won de jūu.

XVIII Jœon 'yer ku a Heröd, "A ba tara sör ika fu de a fu yebil vor pcc kul ε." **XIX** Ka a Herödiyas tara ni a Jœon jeeer buorō ika wu ku wu, tiche waa tōo ε. **XX** A Heröd bōc naa a Jœon na i nisō ni cheche, na wu joro a Jœon dābāe, na wu gu wu tara. A Heröd wa wō a Jœon 'yer a ma sōb won nübır, tiche wu ma buorō naa ika wu chele a wu 'yer.

XXI Tiche sör wa yuon ku a Herödiyas a sōc 'lō a nää na wa maala a wu dōcfū bıbir yele. A wu dōcfū bıbir nyāna daar, wu buor naa a nıbere bala na turo a wu puor, ni a sojası nıbere, ni a nıbere na be a Galilee po. **XXII** A Herödiyas bipcc wa kpe naa, na wu se a bāne ka a pel a nää Heröd ni a wu nıbere bala ba jaa pcc. Ka wu 'yer ku a pccbile, "Suor ma bon jaa fun buorō, in ku fu naa." **XXIII** Be le wu pōl ku a pccbile, "Bon jaa fun suor ala i a n nääalōo ñmaa gba le, n na ku fu naa."

XXIV Ka wu yi chen ti suor a wu ma, “Bo le in suor?” Ka a wu ma ‘yer wu, “Ti suor a Jœon Kœsuor ju.”

XXV Ka a pœobile yi pœo fœo le kpe a nãa së ti ‘yer, “N buorø naa ika fo ‘yœo a Jœon Kœsuor ju a la’yelma po ku ma a pœpœanyä.”

XXVI A nãa pœo sœo naa, tiche a nibe bala won buorø na won pœl ku a pœobile jœu, waa buorø ika wu tœr ε. **XXVII** Ka wu tœ a nœkœrœ ãsœu a dœdœe daa ika wu chen ti ñmaa a Jœon ju waan. A daba chen ti ñmaa a Jœon ju a pœofu die po **XXVIII** ‘yœo a la’yelma po waan, wa ku a pœobile ka wu de ku a wu ma. **XXIX** A Jœon poturbo na wœ a le, ba chen ti ‘mœœ wu na ba ûu.

XXX A Yesu nœtœnsi lœb wa lœo taa a wu së, na ba wa man a le jaa ban tœ ti wiil a nibe, na ba ku a Yesu. **XXXI** A nibe yœo na waara ti chiine jœu, jaa gba ba be be a ban di ε. Be le ka Yesu ‘yer ku ba, “Yi wa a sun tœe chen a jie ‘lo a nibe na ba be ε, a yi ti jœne pœn.”

XXXII Ba kpe naa a gboro bala tœe chen a jie ‘lœnœ. **XXXIII** Tiche a nibe na wa nyœ ban chiine ba bœo ba naa. A ba yi a tœn a jaa de nie jon gbeœ ti ara a be. **XXXIV** A Yesu na wa ti ta, na wu nyœ a nœyœœ a ba tœe nœbaal a wu së, ban kaara fiœa piœr na ba tara chœne jœu, wu piel wile ba yelyœœ.

XXXV Mœtœo na wa mœrœ a wu poturbo wa naa wa ‘yer ku a Yesu, “A ka i naa mœgœœ, ti a mœtœo mi mœrœ; **XXXVI** wel a nibe bar a ba chen a por ni a tœn na gbœr ti bo bœdiir da di.”

XXXVII Ka be le a Yesu ‘yer sœœ ba, “Yin mœœ yi ku ba bœkœœ a ba di.” Ka a poturbo ‘yer ika, “Nyinœ

le sìn nyε a libie anyāna? Nıbõ'yen ɳmεrsı aniin sāyar gba! Nmınε le sìn ı ku ba jaa bõdiir?"

XXXVIII A be le a Yesu sʊvr ba, "Paanõosı aŋmınε le yı tara? Yı chen tı kaa." Be le ba chen tı kaa tı wa 'yer ku wu, "Paanõosı anuu, nı jāme ayi."

XXXIX A Yesu 'yer ku a poturbo a ba ı a nıbe ba jaa a ba jẽ gbulsı a mo'yɔlɔ ju. **XL** Be le a nıbe jāne jāne, a gbulsı gbulsı. Bamıne jāne naa kɔɔr kɔɔr, ka bamıne mı jāne lıjaayı nı piir. **XLI** A Yesu de naa a paanõosı anuu nı a jāme ayi ala na wu kaa saaju tı dɔl puor Nāŋmın yāan. Wø de naa a paanõosı ɳma ɳma tı de ku a wu poturbo tı 'yer, "Yı de pō a nıbe." Tı le de a jāme ayi ala mı ɳma pō a nıbe. **XLII** A nıbe ba jaa din, na ba tı, **XLIII** tıche ka a poturbo wob a bõŋmaara 'yɔɔ per pie nı ayi. **XLIV** A nıbe bala na dɔɔ di a bõdiir ala, dɔɔr tıe ı naa tur anuu.

XLV Ajienaa, ka a Yesu 'yɔɔ a wu poturbo a ba kpe a gboro na ba de nie chiine a Betısaida tı wu na wel a nıbe bar. **XLVI** Wøn wa bar ba wa baar, wu do naa a tɔɔ ju ıka wu tı puor.

XLVII A wer na wa sɔɔrɔ, a gboro be naa a man salsɔɔ, tıche ka wu be a weyðo, 'lɔ tıe. **XLVIII** Wu nyε naa a wu poturbo ka ba mɔnɔ a gboro faara bojūu a sesebe furo na tuoro ba. A wer na wa gborɔ a chaarfı, wu yin chiine a kɔɔ ju waara a ba sε, ta buɔrɔ ıka wu po ba. **XLIX** Ban wa nyε wøn chiine a kɔɔ ju a le, ba tıer ıka kpıin le, na ba ɳme chelsı, **L** bojūu ba jaa nyε wu naa ka dābāe kpe ba. Ajienaa, ka a Yesu tān, "Yı nyɔɔ nyāa! Maa le! Yı taa joro dābāe ε." **LI** Tı pāa

kpe a gboro pɔ ka a sesεbe ηmaa vuor. Ka a neer 'maa ba yɔɔ jaa. **LII** Baa dɔɔ bɔɔ a paanɔɔsɪ ala par ε, bojūu a ba ju ba wōnō nyaar ε.

LIII Ban wa gɔɔ a man do lū a gboro a Genesareti gɔɔn, **LIV** tì tɔɔ yi a gboro pɔ, nibe nyε naa a Yesu bɔɔ. **LV** A nibe jon yɔ a wer 'lɔ wɔ jaa na ba tuo a ba baalsı nı sɔn chiin jie jaa ban wō ika wɔ be naa. **LVI** Jie jaa wɔn chen, tēkpɛɛ pɔ bı, tēbile pɔ bı, ka a tēe kōkoor lɛɛsε, ba ma gaal naa a ba baalsı a chāa pɔ. Ba ma suɔrɔ naa a Yesu ika wɔ sɔɔ ka ba sıur a wɔ fuu neε gba, bala jaa na sıur, ma sa naa.

VII

I A Faraseemine nı a Mosesı Nee wiwiilbe bamine yi naa a Jerusalem wa lɔɔ a Yesu sɛ, **II** na ba nyε a wɔ poturbo ka ba dire nı nüdebe. Ka a le wiil ika baa pεε a ba nuur a, "Puorfo pεεfʊ 'lɔ ε." **III** A Faraseemine nı a Juu nibe ba maa di ka bala ba pεε a ba puorfo pεεfʊ 'lɔ ε, na ba turo a le a ba nibere na bin. **IV** Bala wa yi daa wa, ba maa di ka bala ba pεε a pεεfʊ 'lɔ ε. Ban turo a ba bin yɔɔ ala jūu, ba ma pεεn a ηmama, dɔvɔr nı a kulaar. **V** Ala le so ka a Faraseemine nı a Mosesı Nee wiwiilbe suɔr a Yesu, "Bo le so ka a fɔ poturbo ba turo a le a sı nibere na bin ε, na baa pεε a ba nuur ε tì dire nı nüdebe!"

VI Ka a Yesu 'yer, "Sire jaa le a Isaiya dɔɔ 'yer a yın neer ayi dème 'yer na wɔ sεb. Nāaŋmın 'yer naa, 'A yın nibe banyāna 'yɔɔnō ma naa nı a yi neε, tiche ka a yi putier jāa a n sɛ. **VII** Pɔrɔ le yi puoro ma, bojūu yi wile naa nisaal nεbinsı tì tier ika maa neε le.' **(Isaiya)**

29:13) VIII Yı bar naa a Nääajmın Nee tı turo a le a yi nıbere na bin.

IX "A ba i ka yi de yẽ bar a Nääajmın Nee tufu tı turo a le a yin mæs na bin ε. **X** Mosesı 'yer naa a Nääajmın gän po, 'Yőonõ a fu sää nı a fu ma.' (*A Yifo Gän 20:12*) Na wo mı le 'yer, 'Isuo jaa wa po 'yőo a wo sää bıı a wo ma, ba ku wo.' (*A Yifo Gän 21:17*) **XI** Tiche ka yin 'yer ika a see na, nıre wa 'yer ku a wo sää bıı a wo ma, 'Bon jaa in naa ku fu, n den ku Nääajmın.' **XII** Yı maa le vẽ ka wo maal bon jaa ku a wo sää bıı a wo ma ε. **XIII** Yıne ire a nıtõ juu, ka yi kaara a Nääajmın Nee porö tı turo a le yin mæs na bin. Yelyoo mı ben be yin ire nı nyetaa a nıtõ."

XIV A Yesu le bőo buol a niycö ka ba lieb wa a wo s̄e. Ka wo 'yer, "Yı ãsuo jaa wo chel wō in 'yeret tı na yi bőo a par. **XV** Bon jaa ba be ka a yőo ka nıre na de di ka a bõnyine vẽ ka wo dees ε, tiche bon 'lo na yi a nıre potuer po le na vẽ ka wo dees." 1

XVI Sőc 'lo won wa bar a niycö bala tı kpe a yir, a wo poturbo suor wo naa a sukpa par. **XVII** Ka a Yesu suor ba, "Yı mı i naa a nıbe bala na ba bőo a par bıı? Yaa bőo ika bon jaa ba be be ka nıre na de di na wo dees ε, **XVIII** bojūu wo maa kpe a wo tier po ε, tiche puom le wo ma suu na wo tı yi." Yesu 'yer a nıtõ na wo wiil ika a bõdiir a jaa seeen difo.

XX Na wo mı le 'yer ika, "Bon nyă na yi a nıre potuer po le ma tőc vẽ ka wo dees. **XXI** Ala na ma

---

1 **VII:XV** 7:15 A gäma amine po, baa 'yőo a põfu pie nı ayooε ε ika, 16 Nıre jaa na tara toor, wo chelε.

yi a nire putier po le, tier debe, ni a seseyele, ni a nanyuur, ni nire kofu, ni sefu, [XXII](#) ni a nyuur, ni a putuo, ni jire, ni kakaba, ni boubier, ni yosso, ni polyele ni a jolyele. [XXIII](#) A yeldabe anyana a jaa le ma yi a nire putier po, ve ka wu dee."

[XXIV](#) Be le ka a Yesu yi a be na wu chen a Tire wer po. Wu ti kpe naa a yir asuu po, ti waa buoroca ika nire jaa wu boco ka wu ben be e. Tiche wu koo toco sool e. [XXV](#) Ala a poc na tara wu bipoco ka a sideer tara, ajienaa won wu woo a Yesu 'yer, wu wan wa lo gbur dumo a wu niem. [XXVI](#) A poc ba doco i a Juu nire e, na wu doco yi be a Siriya Fonisiya paal po. Wu suor naa a Yesu ika, wu dii a sideer bar a wu bipoco po.

[XXVII](#) Ka a Yesu 'yer, "Bar ka a bibiir di a le ban buoroca, taa de a bibiir boodiir ku baar e."

[XXVIII](#) Ka a poc mi 'yer, "Sure le, n Soro, tiche a baar mi ma dire naa a bo por por ala a bibiir na ma dire, tiche ka a loro a tee."

[XXIX](#) Ka a Yesu 'yer ku wu, "A nitoo fun 'yer juu, kulo. A sideer bar naa a fu bipoco."

[XXX](#) Wu kul ti nyee a bie na ga a gado ju, ti a sideer yi.

[XXXI](#) Yesu le yi naa a Tire wer po, na wu tu a Sidon suu a Galilee man po, na wo ti chen a Dekapolisi paal po. [XXXII](#) Be le ka nibe bamine waan daba na i wooo, na waa toco 'yer soso. Ba suor a Yesu ka wu sur a daba ni a wu nuu na wu saa wu.

[XXXIII](#) Ka Yesu tara a daba yin chechee, na wu de a wu nubie su a daba tobocor po, be le wu chir nataar ti sur a daba jambir. [XXXIV](#) Na wu dul kaa a saaju ti voor na wu 'yer ku a daba, "Efata!", a

par le a Yesu nibe kɔkɔr pɔ, yuo. **XXXV** Ajienaa ka a daba tobo yuo ka a jālbir l̄eb ka wɔ piel 'yere jaa chechɛ.

XXXVI Yesu kpaal ban jūu ika ba taa ure wa 'yere kurɔ nire jaa ε. Tiche a le won kpaa ba le le ba mi 'yere yɔɔrɔ n̄i a jie wu jaa. **XXXVII** A nibe nee 'maan yɔɔ jaa ka ba 'yere, "Wu in yele jaa s̄. Wu gba ma v̄n naa ka wōo wōnō, t̄i jālbir l̄eb 'yere chechɛ."

VIII

I A s̄ɔɔ 'lōnō pɔ, n̄iyɔɔ le lōon taa go a Yesu s̄ε, t̄i baa tara bon na di ε. Yesu buɔl a wɔ poturbo ka ba wa a wɔ s̄ε ka wɔ 'yer, **II** "A nibe banyā ure naa nibaal, bojūu ber ata n̄i nyā ban be a n s̄ε, baa le tara bon na di ε. **III** Maa mi bar ba ka ba kulo n̄i a kɔɔ, ban t̄i lon sɔr pɔ, bojūu bamine yin teer."

IV Ka a wɔ poturbo 'yer, "Tiche nyine le a kanaa a mɔgɔɔ pɔ nire na nye bɔdiir ku ba?"

V Ka a Yesu suor ba, "Paanɔɔsi aŋmīne le yi tara?" Ka ba 'yer, "Paanɔɔsi ayopɔi."

VI Wu 'yer naa a nibe, ka ba jāne tēe, t̄i na wɔ de a paanɔɔsi ayopɔi ala puor Nāaŋmīn yāan, t̄i ŋma ŋma de ku a wɔ poturbo ka ba de pɔ a nibe. **VII** Ba tara naa a jābil amīne, ka wɔ de a ala mi puor Nāaŋmīn yāan, t̄i 'yer ika a poturbo ba de pɔ a nibe. **VIII** Ba di naa t̄i t̄i che. Ka a wɔ poturbo wob a bɔŋmaara ala ban di faa 'yɔɔ per ayopɔi. **X** Ba in naa tur anaar. Ka wɔ bar ba a sɔr. **X** Ajienaa, 'lo n̄i a wɔ poturbo 'mantaa kpe a gboro pɔ, na ba chen a Dalmanuta paal pɔ.

XI Be le a Faraseemine wa suro wu yelsuorsı, buɔrɔ ika ba beer wu kaa, na ba 'yer ika wu wiil ba jāne kō ka ba bō ika wu yin a Nāaŋmın s̄e.

XII Ka wu vuor le fāa tı 'yer, "Bo le so ka a yin pōpāanyā nibe buɔrɔ jāne ika yi nyę? Yelmāe le n 'yere korɔ yi, yi kō nyę jāne jaa ε." **XIII** Wu bar ba naa tı kpe a gboro gōonō a man gōon.

XIV A wu poturbo ūin naa ba tara paanō ε, tı tara bō'yen tεe a gboro pɔ. **XV** Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yi bōon a Faraseemine paanō dābil nı a Herōd paanō dābil mi."

XVI Ka a wu poturbo guor taa 'yere, "Sın ba tara a paanō le so."

XVII Yesu na bōon a le ban 'yere, wu suor ba naa, "Bāa 'yōo le yi 'yere ika yaa tara paanō ε? Yaa bō a par sere ε? A yi nyāa kpēme na mi?

XVIII Yi tara na nibe tı ba nyere ε, na yi tara tobo tı ba wōnō ε. Yi ūin bıu? **XIX** A paanōsı anūu ūn dō de ḥma ku a dōr tur anūu, per aŋmınε le yi wob a bōŋmaar na che 'yōo?" Ka ba 'yer, "Per pie nı ayi." **XX** Ka a Yesu le bō 'yer, "In le de a paanōsı ayopōi na n ḥma ku a nibe tur anaar, per aŋmınε le yi le wob 'yōo?" Ka ba 'yer, "Per ayopōi." **XXI** Ka wu 'yer ku ba, "Yaa bō a par sere ε?"

XXII Ba wa ta na a Betisaida tēe pɔ, ka a nibe bamıne tara jōo waan a Yesu s̄e wa suor wu, ka wu siır a jōo ka wu nyere. **XXIII** Yesu nyōo naa a jōo nūu tı tōo wu yin a tēe chēchē. Wu tı chūr nataar 'yōo a daba nibe pɔ tı dōl wu a nūu tı suor wu, "Fü nyen bon bıu?"

XXIV Ka a daba dwo kaa tı 'yer, "N nyen nıbe na kaara tır kaar na ba vire yuoro."

XXV Ka a Yesu le de a wo nuur pōo a daba nıbie, ka a wo nıbie yuo, ka wo nyere pāa nyę bomo a jaa cheche. **XXVI** Ka a Yesu 'yer ku wo, "Kulo, ta le kpę a tēe pō ε."

XXVII Yesu nı a wo poturbo chen naa a tēn ala naa gbır Sisariya Filipai. A sör pō ban be chiine, a Yesu soor ba naa, "An le a nıbe 'yerε ika n i naa?"

XXVIII Ka ba 'yer, "Bamıne 'yer naa ika fōo le a Jęon 'lo na dōo suoro a nıbe a Nāaŋmın kōo. Ka bamıne mı 'yer ika Elaija. Ka a bamıne mı chene 'yerε ika fu i naa Nāaŋmın 'ye'yerε āsu na dōo be be."

XXIX Ka a Yesu soor ba, "Tıche an le yi mı 'yer ika n i naa?" Ka a Pita 'yer, "Fōo le a Ni-iraa, a Nāaŋmın na tō ika fu faa a wo nıbe."

XXX Ka a Yesu kpāa ba, "Yı taa ire wa 'yerε a n 'yer kırč nıre jaa ε."

XXXI Yesu piel wile ba na wo 'yerε ika a Niſaal Bie na din dōoye yele yōo pō, ka a Juu nıberε, nı a ba bōorlo nıberε nı a Mosesı Neε wiwiilbe tōr wo bar, na ba ku wo. Tıche a ber ata daar won ir naa a kūu pō i vur. **XXXII** Wo 'yer naa anyā chāa pō, ka a Pita tara wo yin chēchē tı piel mii 'yōo wo.

XXXIII Tıche ka a Yesu lıeb kaa a wo poturbo tı mı mii 'yōo a Pita 'yerε, "Tōo chen be, Satan! A fu tıer in nıre tıer, waa i Nāaŋmın tıer ε."

XXXIV Be le wo buol a nıyōo nı a poturbo ka ba wa a wo sę, ka wo 'yer ku ba, "Nıre 'lo jaa na buorč ika wo turo ma, a nınyine na 'laara a

wu māe tı de a daa na i dōcye nı kūu, tı turo ma. [XXXV](#) Nıre 'lo jaa na buorɔ a wu nyevor, a wu nyevor na bɔr na, tı nıre 'lo na sɔɔ a wu nyevor bɔrfu a maa nı a 'yer nɔɔ nyā jūu, na faa wu naa. [XXXVI](#) Ala i nıre tara naa a wer nyā bonsı a jaa tı a wu sıe we, bo tɔnɔ le be be? [XXXVII](#) Bu bo le nıre na de teen a wu sıe? [XXXVIII](#) Ala i nıre mı nyę naa a maa nı a n 'yerbie ka a i vã yele a nıbe banyā na tɔr Nāaŋmın bar, nı a putudēme s̄e, a Niisaal Bie mı na kaa naa a nınyine 'lo ka wu i v̄i sɔɔ a sɔɔ 'lo won wa l̄eb wa nı a wu Sāa tur 'matāan a malaka chechesi."

IX

[I](#) Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yelmāe le n 'yerε kurɔ yı, bamıne ara naa a kana na ba kɔ kpi ε, tıchε na ba nyę a Nāaŋmın nāalɔu na na wa nı kp̄eɔ."

[II](#) A ber ayuɔb puor, Yesu tara naa Pita nı Jemesı nı Jɔɔn tεε na wu de ba nie ka ba 'mataa do tɔwɔo kɔɔ ju. Be le wu tı chil a ba niem. [III](#) A wu fuu pel nyile gar bɔpıla jaa nıre na maal a ka a wer pɔ. [IV](#) Ka a Elaija nı a Mosesı, wa daa yi a ba s̄e. Ka bala nı a Yesu 'mataa 'yerε.

[V](#) Ka a Pita 'yer ku a Yesu, "Wiwile, a see naa sı̄n be a ka. Sɔɔ, ka sı̄ maal seer ata: fɔu āsuc, Mosesı āsuc, Elaija mı āsuc." [VI](#) Pita ba bɔɔ ȳmınε wu na 'yer ε, bojūu dābāe kpe ba naa.

[VII](#) Ka a julōjuur wa pɔɔ ba, tı kɔkɔr 'yer a be a julōjuur pɔ, "N binɔnāa le a nyāna. Yı chele a wu 'yer."

[VIII](#) Ajienaa ban ika ba kaa, baa le nyę nıre jaa ε, tı nyę a Yesu tεε.

IX Ban wa yi a tőč ju suro, ka a Yesu kpāa ba ika ba taa wa 'yerε a le ban nyε kurč nire jaa ε, wa tū tān a le a Nīsaal Bie na ir yi a wu kūu po. **X** Baa 'yer ku nire jaa ε, tū 'yerε na ba sōrč taa a kūu po irfū par.

XI Ka ba sōrč wu, "Bo le so ka a Mosesi Nee wiwiilbe 'yer ika Elaija le na de nie wa?"

XII Ka a Yesu 'yer, "Sire jaa le a Elaija de nie wa chōčor a yele jaa. Tū ba mī sēb ika a Nīsaal Bie na din dōčyε yōč ka ba tōr wu bar. **XIII** Tiche n 'yerε na kurč yi ika a Elaija wa naa ka ba i a le jaa ban bučrč ku wu nītāa a le ban sēb a Nāaŋmīn gān po."

XIV Ban wa ta a poturbo ḥmaa bala sē, ba nyen nyūč na ara jilō ba ka a bala nī a Mosesi Nee wiwiilbe chīre taa. **XV** Ka nībε na wa nyε a Yesu na waara, ka ba nee 'maa ka ba jo tuor puor wu.

XVI Ka a Yesu sōrč a wu poturbo, "Bo le yi chīre taa a le?"

XVII Ka nīre āsūč 'yer a be a nyūč po, "Wiwile, n bidaba le sīdeer nyūč ka wu maa tōč 'yer ε, ka n waan a fu sē. **XVIII** 'Lō wa ir wu, wu ma daa wōn lōb tēe ka wu furo a natafuul tū čōrč a nyūme tī tāa. Ka n wa sōrč a fu poturbo ika ba dii a sīdeer nyāna bar, ka baa tōč ε."

XIX Ka a Yesu 'yer, "Aa, a yīn nībε banyā na ba tara sōčfu ε, n be a yi sē kor ta ḥmīne? N tara kānyir ḥmīne ku yi? Waan a bie wa ku ma."

XX Ka ba waan a bie. A sīε na wa nyε a Yesu, wu ir tāa a bie ka wu lo tēe, mīre tū bile tū furo a natafuul.

XXI Be le a Yesu sōrč a bie sāa, "Sōč buor le a piel wu a nītō?" Ka a sāa 'yer, "A bibile daar jaa

le a piel wu. **XXII** Wu ma daa wuñ lɔb būñ pɔ bui kɔɔ pɔ buɔrɔ ika wu kpi. Ala i fvn tɔɔ i yele kɔɔ, kaa a si nibaal ti na fu sõu si.”

XXIII Ka a Yesu mi 'yer, “Bo le so ka a fu 'yer ika ala i in tɔɔ naa? Yele jaa in kɔmɔkɔmɔ ku a bala na sɔɔ de ma.”

XXIV Ajienaa le a bie sää chιur, “N sɔɔn de fu! Sõu ma, a n sɔɔfu ba berm̄ma ε!”

XXV Yesu na wa nyε a nuyɔɔ na joro lɔɔnɔɔ taa a jie, wu tān a sidaer, “Fõu sidaer na ma vε ka nibe i wõn, wa yi a bie po na fu taa le ure wa kp̄ere a wu po go ε!”

XXVI Ka a siε ŋme chelma ti dɔɔnɔɔ a bie yɔɔ ti yi, ka a bie gã kaara fika kuu. Ka a nibe 'yer, “Wu kpi naa!” **XXVII** Tiche ka a Yesu nyɔɔ a wu nūñ tɔɔ, ka wu ir ara.

XXVIII Yesu na wa kpε a yir 'lo ni a wu poturbo teε, ka ba suur wu, “Bāa le so ka sīn ba tɔɔ a sidaer nyā dii bar ε?”

XXIX Ka a Yesu 'yer, “Nāaŋmūn suɔrfu teε le na vε a fu dii a siε nyā ka wu yi.”

XXX Ba yin a jie 'lo ti tu a Galilee tal. Yesu ba buɔrɔ ika nire jaa wu bɔɔ a jie ban be ε,

XXXI bojūñ wu wile naa a wu poturbo, “Ban de naa a Nisaal Bie ku a nibe, ka ba ku wu. Ka a ber ata daar won ir naa, na wu tara nyevor.”

XXXII Tiche baa bɔɔ a par a le wuñ 'yere ε, ti joro dābāe ika ba suur wu.

XXXIII Yesu ni a wu poturbo wa ta na a Kaper nahum. Ban wa kpε a yir, a Yesu suur ba naa, “Bāa 'yɔɔ le yi chire taa a sɔr po a le?” **XXXIV** Ka ba i jaa gbulo, bojūñ a sɔr po ba chire na taa ika an le i a kp̄εε.

XXXV Yesu na wa jāne wu būol naa a wu poturbo Pie nī Ayi na wu 'yer ku ba, "A yi ãsūc wa būorō ika wu de nie, a nūnyinē 'lō wu i a yi jaa bile, na wu i a yi jaa tōtōnō."

XXXVI Yesu vē naa ka bibile kō ir ara a ba jaa sālsccō. Wū 'mōon a bie tī 'yer ku ba, **XXXVII** "Nūre 'lō jaa na de a bibiir banyāna taaba a n jūu, maa le wu de. Nūre 'lō jaa mī na de ma, a ba i maa le wu de ε, tiche a nūre 'lō na tō ma le wu de."

XXXVIII Ka a Jōon 'yer ku wu, "Wiwile, sī nyε naa nūre ãsūc mī na de a fū yuor na wu dire nī a sīdebe ka a yire. Ka sī 'yer ika wu bar bojūu waa i a sī ãsūc ε."

XXXIX Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yi ta dii wu bar ε. Nūre 'lō jaa na de a n yuor tōnō nī ne'maa tōmō kō 'yer ma 'yerdeer go ε. **XL** Nūre jaa na ba jeer nī sī ε, puo sī naa. **XLI** Yelmāe le n 'yere kōrō yi, nūre 'lō jaa na ku yi kō'maar nī ηmele, yūn i a maa sofū jūu, a nūnyinē kō wa faa a wu sāyar ε.

XLII "Ala i ãsūc jaa mī vē naa a bōbil banyāna ãsūc na scō ma i yelbier, a nūnyinē 'lōnō, bala 'mōo nīer lū yōol a wu nyīe pō daa 'yōo a man pō, ala sa. **XLIII** Ala i a fū nūu vē naa ka fū i yelbier, ηmaa bar. Fon tī kpe nyevvor pō nī nūηmaa sa naa fon tara a nuur a jaa ayi tī tī kpe a wōm jie a be a būu na ba kpīine ε. 2 **XLV** Ala i a fū gber mī vē naa ka fū i yelbier, ηmaa bar fon tī kpe nyevvor pō nī gbēηmaa sa naa fon tara a gbēε a jaa ayi

---

2 **IX:XLIII** 9:43 A gāma amīne pō, baa 'yōo a pōfū lījaayi nī anaar ε ika, 44 Be le a 'Bufulo ba kpīre ε, ka a būu mī ba kpīine ε.'

tı tı kpe a wōm jie. 3 [XLVII](#) Ala ı a fo nıbir mı v̄e naa ka fo ı yelbier, 'loo bar. Fon tı kpe Nāaŋmın nāalōo p̄o nı nıbifıe sa naa fon tara a nıbie ayi tı tı kpe a wōm jie. [XLVIII](#) Be le a 'Bufulo ba kpire ε, ka a būu mı ba kpīne ε.' [\(Isaiya 66:24\)](#) [XLIX](#) Dooye difo na l̄eb nıre jaa nıtāa le nyaar na ma wō bōdiir ka a nōmō.

[L](#) "Nyaar ı naa, tıche a nōc wa baar, ban le buɔl won nyaar ɔ? Yı ı nyaar, na yı tara nyā'maar ku taa."

X

[I](#) Yesu pāa yin a jie 'lo na wa chen a Judiya paal, na wu tı gōc a Jordan man. Nıycı le wa naa a wu s̄e go, ka wu wile ba nıtāa a le won ma wile ba.

[II](#) A Faraseemine bamıne wa naa ıka ba wa beer wu kaa, na ba suor wu, "S̄or ben be ka daba na tɔr a wu p̄o bar bı?"

[III](#) Ka a Yesu mı suor ba, "N̄mune le a Mosesı dōc 'yer?"

[IV](#) Ka ba 'yer, "Mosesı bar s̄or ıka daba wu s̄eb dāasıe gān tı na wu tɔr a wu p̄o bar."

[V](#) Ka a Yesu 'yer ku ba, "A yı nyākpāen jūu le so ka wu s̄eb a le. [VI](#) Tıche a wer pielfo, Nāaŋmın maal daba nı p̄o. [\(A Pielfo Gān 1:27\)](#) [VII](#) A le jūu, daba na bar a wu sāa nı a wu ma tıche ka 'lo nı a wu p̄o ı bō'yen, [VIII](#) ka ba jaa ayi ı āgān bō'yen. [\(A Pielfo Gān 2:24\)](#) Baa le ı ayi ε, tı ı bō'yen. [IX](#) A le jūu, bon 'lo jaa Nāaŋmın na 'mataa, nıre wu ta nyıcı wel ε."

---

3 [IX:XLV](#) 9:45 A gāma amıne p̄o, baa 'yōc a pōfо l̄jaayı nı ayıob ε ıka, 46 Be le a 'Bufulo ba kpire ε, ka a būu mı ba kpīne ε.'

X Ban wa l̄eb kul a yir, a Yesu poturbo suor wō naa a 'yer nyā go. **XI** Ka wō 'yer kū ba, "Daba jaa na tōr wō pōo bar tī kul pōo yuo, wō maal yelbier. **XII** Le mī le, pōo wa tōr a wō sūre bar tī kul dayuo wō mī maal yelbier."

XIII Nūbe dōo waara nī a ba bibiir ika Yesu wō dōo ba a wō nūu, tīche ka a wō poturbo mii 'yōo ba. **XIV** Yesu na wa nyē a le a wō poturbo na ī, wō nyen suur na wō 'yer kū ba, "Yī bar a bibiir ka ba wa a n sē, na yī ta ḥmaa ba sōr ε. A ba nyāna taaba le so a Nāaŋmīn nāalōo. **XV** Yelmāe le n 'yere kurō yī, nūre jaa na ba sōo de a Nāaŋmīn nāalōo nūtāa a bibile ε, wō kō tōo kpe be ε." **XVI** Be le wō 'mōor a bibiir, tī dōo ba nuur na wō suor Nāaŋmīn 'yōo ba.

XVII Yesu na wa de a sōr chiine, daba jon var gbur dumo a Yesu niem tī suor wō, "Wiwiilmāe, bo le īn maal, naa nyē nyevor na ba tara baarfū ε?"

XVIII Ka a Yesu 'yer kū wō, "Bāa 'yōo le fū bōo ma nūmāe? Nūre jaa ba ī māe ε, ka Nāaŋmīn tees ba le ε. **XIX** Fū bōo naa a Nāaŋmīn Nεε. Taa kū nūre ε. Taa sēne ε. Taa juro ε. Taa dire dāasijiri ε. Taa fōo ε. 'Yōonō a fū sāa nī a fū ma." *(A Yifū Gān 20:12-16)*

XX Ka wō 'yer, "Wiwile, n bile sōo jaa le n turo a Nεε anyāna wa tān a dīna."

XXI Yesu kaa naa a daba nī nōfū, tī 'yer kū wō, "A che fūn yelbō'yen. Kul tī da a fū bonsī a jaa de pō nōn dēme, ala le fūn tara bōmāe a Nāaŋmīn sē. Tī na fū pāa wa turo ma."

XXII A 'yer nyā vē naa ka a daba sō nie na wō kul pūsōo, bojūu tara sōo le wō ī.

XXIII Be le ka a Yesu kaa guor na wu 'yer ku a wu poturbo, "A tara suoc krefu a Naaejmin naalos po in krep!"

XXIV A 'yerbie anyana vë naa ka ba neer 'maa, tiche ka wu le 'yer go, "Bibiir, a in krep! ku nire jaa na na kpe a Naaejmin naalos po!" **XXV** An in kõmõkõmõ, nyooma na na kpe kparpui booc po gar tara suoc na na kpe a Naaejmin naalos po."

XXVI Ka a poturbo paa i chicham, ti lieb surc taa, "An le na paa tõo nyue faafu?"

XXVII Ka a Yesu kaa ba ti 'yer, "Nire se 'lo, a in tuo, tiche Naaejmin se ba le e. Naaejmin se yele jaa ba i tuo e."

XXVIII Be le Pita 'yer ku wu, "Nyue, sun bar bon jaa ti wa turo fo!"

XXIX Ka Yesu 'yer, "Yelmæs le n 'yere kurc yi, nire 'lo jaa na bar a wu yir buu yeer, buu yepoco buu a wu sää buu a wu ma, buu bibiir buu wer, ti 'la maa ni a 'yer nooc nyä juu, **XXX** won nyen yoo a dina. Won nyen yie, yeer, yepoco, mamine, bibiir ni wer dooc gbees kobaa, ni a gefu! Ti a sooc 'lo na waara, ka wu nyue nyevor na ba tara baarfus. **XXXI** Tiche a niyoo bala na de nie na wa ben puor, ka a niyoo bala na be a puor mi wa de a nie."

XXXII Ba dooc de a sor duoro a Jerusalem ka Yesu de a nie, ti a wu poturbo neer 'maa ka bala mi na turo joro dãbae. Wu too naa a Pie Ni Ayi yin chéchë 'yer ku ba a len na wa a wu se. **XXXIII** Yesu 'yer naa, "Sun chiine a Jerusalem tee po, be le ban ti de a Nisaal Bie ku a Juu nibe boorlo nibere ni a Mosesi Nees wiwiilbe, ka ba ika wu seeen kuu, na ba nyoo wu ku a nibe na ba i a Juu nibe e."

XXXIV A banyāna na la wu naa, na ba chır nataar 'yőc wu, na ba fob wu tı ku wu. Ka a ber ata daaṛ wuṇ ir naa a kūu pō i vør."

XXXV Be le a Jebedee bibiir Jemesi ni Jœon tōo gbør a Yesu na ba 'yer, "Wiwile, sı buɔrc na ıka sı suor fo yele kőc ka fo maal ku sı."

XXXVI Ka a Yesu suor ba, "Bää le yi buɔrc ıka n maal ku yi?"

XXXVII Ka ba 'yer, "Vë ka a sı ãsuɔ jāne a fu nūsðɔ loor, ka 'yen mı jāne a fu guba loor a fu nāalðɔ pō."

XXXVIII Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yaa bőc a bon yuṇ suɔrc ε. Yuṇ tōo nyūn a dɔoye ɳmele 'lɔ in wa nyūn, bıu kpε a dɔoye 'lɔ pō in wa kpε a Nāaŋmın kőc sofı kaar ɔ?"

XXXIX Ka a ba 'yer, "O." Ka a Yesu 'yer, "Yuṇ nyūn a ɳmele 'lɔ in na nyūn, na yi so a kőc 'lɔ in na so, **XL** tiche a n nūsðɔ loor ni a n guba loor 'lɔ n ba tara sɔr ıka n ku yi ε. Nāaŋmın tee le tara sɔr ıka wu de a jiir anyāna ku a bala wuṇ chɔɔr."

XLI A poturbo pie bala na che na wa wō a yele, ba nyen suur 'yőc a Jemesi ni a Jœon. **XLII** Ka a Yesu buɔl ba jaa 'mataa tı na wu 'yer ku ba, "Yı bőɔn naa a bala na i a nāmīne a bala na ba i a Juu nıbe ε, ma fire naa a nıbe, ka a nıbere ma wile a ba kpäen. **XLIII** A ba i le le a yi sɛ ε. Nıre 'lɔ jaa na buɔrc ıka wu i a yi nıkpɛε, wu i a yi jaa tɔtɔnɔ, **XLIV** ka a 'lɔ mı na buɔrc ıka wu i a nıdiere, wu i a yi jaa gbägbaa. **XLV** A Nısaal Bie mı gba ba wa, ıka ba wa tɔnɔ kurc wu ε, tiche wu wa naa ıka wu wa tō kú ba, na wu de a wu nyevvør lıε faan nıycɔ."

XLVI Ba pāa wa naa a Jeriko. Ban wa kpē a Jeriko tī yire, nūyōo turo naa Yesu nī a wō poturbo, ka a jōo kōo ban bōolo Batimayus, Timeyus bidaba, jāne a sōr kōkoor suorō bomo.

XLVII Wōn wa wō ka a Yesu na yi a Najareti lē, ka wō piel gboolo, “Yesu, David Bie, kaa n nūbaal!”

XLVIII Ka a nūbe bamīne īka wō pōo a nēe, tichē ka wō pāa chēne mal gboolo, “David Bie, kaa n nūbaal!”

XLIX Be lē a Yesu tēe ara tī 'yer, “Yī buol wō.” Ka ba buol a jōo 'yer wō, “Maa nyāa! Ir ara, wō buolō fu naa.” **L** Ka wō vaa ir lōb a fōbaa bar tī wa a Yesu sē.

LI Ka a Yesu suor wō, “Bāa fu buorō īka n maal ku fu?” Ka wō 'yer, “Wiwile, n buorō naa īka n nyere.” **LI** Ka a Yesu 'yer, “Chiine! Fu sa naa, fōn sōo ma jūu.” Ajienaa, wō nyere naa, na wō turo a Yesu ka ba de a sōr.

XI

I A lē ban wa gborō a Jerusalem, ba ta naa a tēn ayi, Betefagi nī Betani na be a Olive tōo par, ka Yesu tō wō poturbo ayi. **II** Wō 'yer ku ba, “Yī chen a tēbile 'lō na be a yī niem, Yīn wa kpierē a tēe pō, yīn nyēn bōbile nīre jaa na ba do wō sere ε, ban lū. Yī for waan. **III** Ka nīre wa suor yī īka bāa le yī ure a lē, yī 'yer wō īka, a yī Soro lē buorō wō, tī wōn līeb waan fōo.”

IV Ba chen tī nyē a bōbile ban lū a yōo dōdōr nēe. Ban wa foro, **V** nūbe bamīne na ara a be suor ba naa, “Bāa lē yī foro a bōbile ure nī?” **VI** Ka ba 'yer a lē a Yesu na īka ba 'yer, ka a nūbe bar ba. **VII** Be lē ba waan a bōbile wa ku a Yesu, na ba de

a ba fčor 'yier dčol a bōbile ju, ka wu do jānε.
VIII Nāaŋmın na bōrō ika ba 'yōč a Yesu jūu, ba den
 fčor 'yier a sōr pč, ka bamıne mı kar vai a por
 pč wa 'yier a sōr pč. **IX** Ka a bala na be a niem nı
 a bala na be a puor, pāa chile gōnō 'yerε, "Yāan
 yooo! Nāaŋmın wo sōo a 'lō won tō!" **(Yiel**
Gān 118:25, 26)^X Nāaŋmın wu sōu a sı sāa David
 nāalōu na waara! Yāan yooo! Sı dān Nāaŋmın
 yōč jaa!"

XI Yesu na wa ta a Jerusalém, wu chen tı kpe a
 Nāaŋmın Puorfö Yir kaa a bomo a jaa. A wer na
 sōrō jūu, 'lō nı a wu poturbo pie nı ayi yin chen
 a Betanı.

XII A wer na wa chaar ka a Yesu nı a wu poturbo
 lęb yi a Betanı waara a Jerusalém, kő kpe naa a
 Yesu. **XIII** Be le wo nyε a kőkőč tıε na tō vaar ara
 a niem, ka wu chen ika wu tı kaa wōmō ben be
 bıı. Wu chen tı ta ka a ı wōmō ba be be ε, vaar
 tıε le, bojūu a ba ı a wōmō sōo le ε. **XIV** Ka a Yesu
 'yer ku a tıε, "Nıre jaa kő le wa pčr a fu wōmō
 di ε." A wu poturbo wō naa a le won 'yer.

XV Ban wa ta a Jerusalém, Yesu chen tı kpe a
 Nāaŋmın Puorfö Yir bechaar pč dire a nıbe bala
 na chiin a bonsı tı daara nı a bala na daara. Wu
 daa naa libiteerbe tıεbılsı lęb kpa, tı da a bala
 mı na daara a papası dakčor lōb. **XVI** Waa sōo
 ka a nıre jaa tuo bon jaa tun a bechaar 'lō pč
 ε. **XVII** Be le ka wu pāa wile ba na wu 'yer, "A
 Nāaŋmın 'yer naa a wu gān pč, 'N yir ı naa a yir
 a nıbırō ba jaa na wa puor ma,' **(Isaiya**
56:7) tıche ka a yın 'lō maal wu a nıfarba jie."
(Jeremiya 7:11)

XVIII Ka a Juu nıbe bɔɔrlo nıberę nı a Mosesı Nee wiwilbe nı wa wō a nit̄o bɔɔrɔ sɔr 'lɔ ban tu ku wo, tı na ba joro wo dābāe bojūu a nıyoo nęer 'maa ba naa a wō wiilfʊ pɔ.

XIX A jääanvör na wa ta, Yesu nı a wo poturo lıęb chen a Betani.

XX A wer na wa chaar bibio ka ba lıęb chiine a Jerusalem, ba nyę naa ka ı a kökötıe na kpi lőon a nyıbe. **XXI** Be le ka a Pita tıer a le a Yesu na 'yer ku a tıe, na wō 'yer ku wō, "Wiwile, nyę a tıe 'lɔ fɔn pɔ 'yőo! Wō kpi naa!"

XXII Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yı sɔc de Nääajmın.

XXIII Sıre le n 'yere kurɔ yi, ala ı yi ăsɔc sɔc naa de Nääajmın na waa baala a wō tıer pɔ ε, 'lɔ gba na tɔɔ 'yer ku a tɔɔ nyäna, 'Ir tı lo a man pɔ,' a Nääajmın na sɔc naa ka a le ı. **XXIV** Ala le n 'yere kurɔ yi, fōu puor Nääajmın suɔr bon jaa tı sɔc ıka, won ın ku fo, won ı naa. **XXV** Fōu wa ıka fo puor, tı tara nıre nı 'yer, v̄e ku a nınyıne. A fo Sää na be a saaju mı na v̄e naa a fo yelbier ku fo." ⁴

XXVI Ba le wa naa a Jerusalem go, ka a Yesu tı kpe yuɔrɔ a Nääajmın Puorfʊ Yir bechaar pɔ. A Juu nıbe bɔɔrlo nıberę nı a Mosesı Nee wiwilbe nı a nıberę wa naa a wō s̄. **XXVII** Ba wa suɔr wō naa, "An le ku fo a sɔr ka fo tɔnɔ nı a anyä? Fo tara naa a sɔr ıka fo tɔnɔ nı a anyä ɔ?"

XXVIII Ka a Yesu 'yer ku ba, "N suɔr yi suɔrfʊ bō'yen. Yıñ wa tɔɔ wiil ma a par, n mı na wiil yi naa a nıre 'lɔ na ku ma a sɔr ka n tɔnɔ nı a

---

4 XI:XXV 11:25 A gämä amine pɔ, baa 'yőo a pōfʊ ljér nı ayoo b ıka, 26 Ala ı fōu ba wa v̄e ku a fo to suɔ ε, a fo Sää mı na be a saaju mı kő v̄e a fo maal dęer ku fo ε.

anyā. **XXX** Jœon na dōc suoro a nibe a Nāaŋmīn kōc, Nāaŋmīn le ku wu a sōr bii, nibe le ku wu a sōr? Yí 'yer n kaa!"

XXXI A ba l̄eb ch̄re taa, "Sūn be 'yer ika Nāaŋmīn le tō wu, wōn suor si naa, ka bo le so ka saa sōc wu ε? **XXXII** T̄che sūn mi 'yer ika nire le tō wu, a ba i ε." Ba joro naa a nibe dābāe, bojūn nire jaa sōc naa ika a Jœon in Nāaŋmīn 'ye'yerε.

XXXIII Le le ba 'yer ku a Yesu, "Saa bōo ε." Ka a Yesu mi 'yer ku ba, "N mi kō 'yer ku yí a nire 'lō na ku ma a sōr ka n tōnō ni a anyāna ε."

XII

I Ka a Yesu le piel 'yerε kōrō ba nī sukpa. Wu 'yer naa, "Daba le kō wu puo na wu bōr t̄wōnsi. Wu wōc naa a puo wu jaa jilō, na wu tuu bōc ka ban ma pōr a wōmō 'yōc na ba nējmer ir a kōc. Wu mēn jie āsūc na do ka nire na ma do jē a be kaara a puo. Wu de naa a puo na wu ku nibe ika ba kaara tī na wu yō chen paal yuo pō.

II A wōfo sōc wa ta naa ka wo tō a wo gbāgbāa āsūc ika wu chen a nibe bala sē tī de a wōmō amine. **III** T̄che ka ba nyōc wu ḥme bar ka wu kul nūjaal. **IV** Be le wu le tō a gbāgbāa āsūc ka ba le ḥme wu a ju puo tī 'yōc wu vī. **V** Wu le tōn āsūc ka ba ku a 'lō. Ka wu le bōc tō bamine, ka ba pōb bamine tī ku a bamine.

VI "Wu chen nībō'yēn wōn na tō, 'lō le a wo bibō'yēn wōn nō. 'lō le wu wa tō a baaraa jaa na wu 'yer, 'Ban 'yōc naa a n bie.'

VII "T̄che a pokhaarba na wa nyē a bie, ba 'yer ku taa, 'A nyā le i a bōdīre! Yí i a si ku wu, tī

che ka a bonsı ı a sı sofu.' **VIII** Be le ba nyoo wu ku lōb bar a puo kōkoor.

IX "N̄mune le yi t̄er ıka a puo suɔ na ı naa? Wun wan wa ku a pokaarba banyāna ba jaa t̄ de a puo ku niyor! **X** Yaa kar a jie nyā a Nāaŋm̄in gān p̄ ε? Wo 'yer ıka, 'A k̄osur 'l̄o a m̄imierbe na t̄r bar le ı a k̄osur ju. **XI** A sı Soro le t̄o a nt̄o ka s̄ob sı a n̄ubie.' " *(Yiel Gān 118:22, 23)*

XII Be le a Juu n̄ibere buɔro s̄or ıka ba nyoo a Yesu, bojūu ba bōɔ naa ıka bala le wu lōb a suɔpa gbeb. T̄iche ba joro naa a nyoo bala dābāe, na ba bar wu t̄ lieb chen.

XIII Ba le t̄o naa a Faraseem̄ine bamine n̄i n̄ibε bamine na yi a nāa H̄erod s̄e, ka ba wa ber Yesu neε nyoo wu, a wu 'yerbie p̄o. **XIV** Ba wa na wa 'yer ku wu, "Wiwile, sı bōɔ naa ıka fu ın yelmāe suɔ. N̄ibε 'yerbie maa t̄o a fu p̄ut̄er lieb ε, bojūu fu maa chele a le n̄ire jaa na be ε. T̄iche fu wile na a Nāaŋm̄in s̄or n̄i yelmāe. A tara naa s̄or ıka sı yab a lōpo ku a nākpr̄e Siisa b̄u? **XV** Sı yab b̄u sı ta yab ε?" T̄iche ka a Yesu bōɔn a ba neber yele ban waan, na wu suɔr ba, "Bo le yi buɔro ıka yi bēer ma kaa? Yi de a libir āsuɔ waan ka n̄ kaa." **XVI** Be le ba de a libir kur āsuɔ waan, ka wu suɔr ba, "An foto n̄i a yuor le be a libir p̄o?" Ka ba 'yer, "Siisa le."

XVII Le le ka Yesu 'yer ku ba, "Yi de a 'l̄o na ı a Siisa sofu na yi yab wu, na yi m̄i de a 'l̄o na ı a Nāaŋm̄in sofu na yi m̄i ku a Nāaŋm̄in." Ka ba faa t̄ nyoo r̄ a neer ara n̄i.

XVIII A n̄ibε bamine ban buɔlo a Saduseem̄ine na 'yer ıka k̄uu p̄o irfu ba be be ε, m̄i wa naa wa suɔr wu, **XIX** "Wiwile, Mosesı s̄eb ku sı ıka n̄ire

yεbe wa kpi tı bar pɔɔ na ba tara bie ε, a wu yεbe wu kul a pɔɔkuɔr 'lɔ na wu dɔɔ bibiir ku a wu yεbe 'lɔ na kpi. **XX** Yεer ayopõi le dɔɔ be be, ka ba kpẽs kul pɔɔ kpi tı che bar, waa tara bie ε. **XXI** Ka a wu turo de a pɔɔkuɔr kul, baa mı dɔɔ bie ε, tıche ka wu mı kpi. A le ne nı wu ju mı le a turo ata sɔɔ. **XXII** Yelmāe jaa a yεer ayopõi banyāna ba jaa kulnaa a pɔɔ 'lɔnɔ, tı waa dɔɔ bie ε, a baaraa jaa ka a pɔɔ mı kpi. **XXIII** Bala wa ir yi a kūu pɔ, an pɔɔ le wɔn ı, an ı ba jaa kul wɔn luɔr taa?"

XXIV Ka a Yesu 'yer, "Yaa nyε yın bɔr, bojūu yaa bɔɔ a Nāaŋmın sebε nı a wu kpẽc ε. **XXV** Nıbe wa ir a kūu pɔ ba kɔ le kul taa ε, tı ban kaara naa fıka a malakası, baa kulo taa ε. **XXVI** A kūu pɔ irfu yele yi kar a Mosesı gān pɔ a sɔɔ 'lɔ wɔn nyε a tibile na 'lire būu, ka a Nāaŋmın 'yer ku wu, 'N ı naa a Abraham Nāaŋmın nı a Isaakı Nāaŋmın nı a Jekob Nāaŋmın.' (*A Yifu Gān 3:6*) **XXVII** Wu ı naa yor Nāaŋmın, waa ı kūn Nāaŋmın ε. Yi tul naa."

XXVIII A Mosesı Nεe wile āsɔɔ wa ara na chel a le a Yesu nı a nıbe na 'mataa 'yere. Ka wu nyε ka a Yesu 'yer nɔmɔ. Ka wu mı suɔr a Yesu, "A Nāaŋmın neer a jaa pɔ, buor sɔɔ le ı kpẽc?"

XXIX Ka Yesu 'yer ku wu, "A 'lɔ na ı kpẽs gar a jaa nı nyā, 'A Isıral nıbe, yi chel! A sı Soro Nāaŋmın, wu ı naa Soro bɔ'yen tεε. **XXX** Nɔ a fo Soro Nāaŋmın nı a fo nyāa, nı a fo nyevor wu jaa, nı a fo tıer wu jaa, nı a fo kpẽc wu jaa.' (*Mosesı Gāma Na Tu Anū 6:4, 5*) **XXXI** A 'lɔ na tu nı nyā, 'Nɔ a fo tɔ sɔɔ nıtāa le fɔn nɔ a fo māe.' (*Mosesı Gāma Na Tu Ata 19:18*) Nεe jaa ba be be ı kpε gar a anyā ε."

XXXII Ka a daba 'yer, "Wiwile, fu 'yer yelmāε, a le fūn 'yer ika Nāaŋmīn bō'yen tēε le be be, ka āsuɔ̄ jaa ba le be be pūɔ wū ε. **XXXIII** A fu nō wū nī a fu nyāa, nī a fu tier wū jaa, nī a fu kpēɔ wū jaa, na fu le nō a fu tō suɔ nūtāa a fu māε, a yele anyāna tufo in gar dōn fon ko chom ko Nāaŋmīn nī bōɔrlorsı a jaa."

XXXIV Yesu na nyε a le a daba na 'yer nī yē̄ ka wū 'yer ko wū, "Faa jāa nī a Nāaŋmīn nāalōo ε." An yi a be chiine nūrε jaa ba le 'la suor wū suorfū go ε.

XXXV A le a Yesu na wile a Puorfu Yir bechaar pō, wū suor naa a nībe, "N̄mīnē le a ta ka a Mosesı Nεε wiwiilbe 'yer ika David bie le a Ni-iraa? **XXXVI** A ba i a David māε pō le a Nāaŋmīn Sīε, ka wū 'yer ika, 'A n Soro Nāaŋmīn 'yer ko a n Soro nyā wūn ir, "Jāne a n nūsūo loor ka n wa de a fu dōdēme bin a fu gbēe pīlem." ' *(Yiel Gān 110:1)* **XXXVII** Ala i David māε būoł wū naa a wū Soro, n̄mīnē le wūn le i a wū bie tēε?" Ka a nīycō bala ara chele wū nī popel.

XXXVIII Yesu wile naa tū na wū kpāa ba, "Yī gu yī māε a Mosesı Nεε wiwiilbe sē, ba ma su naa a fuu vēesı ala yūɔrō ika ba puor ba a dar pō. **XXXIX** Bala be wa kpē a lōɔfū jie, a niem le ba ma jāne. **XL** Ba mī ma fōlō naa a pōɔkōe, na ba mī ma puor Nāaŋmīn kor, būɔrō ika nībe ba kaara ba. A nībe banyāna 'yer tōɔrfū na kpēmē naa."

XLI Yesu jēn gbūr a jie ban 'yōɔnō a libie a Nāaŋmīn Puorfu Yir pō, na wa kaara a le a nīycō na 'yōɔnō a ba libie. Taraa dēme yōɔ jaa lōɔrō naa yōɔ. **XLII** Be le ka a pōɔkōnō sūc mī be be

na wu mi waan libikue ayi na i kobo wa 'yōc a libie po.

XLIII Ka Yesu buol a wu poturbo ka ba tōc gbor wo ka wo 'yer ku ba, "Yelmāe le n 'yerē kōrō yi, a pōkōnōc sūc nyā lōb gar ba jaa. **XLIV** A tara dēme ma 'yōcōn tī che a libiyōc amine, tiche a pōkōnōc sūc nyā 'lō, a jaa le wu de 'yōc. Waa le tara bon jaa go ε."

XIII

I Yesu na wa yire a Nāaŋmīn Puorfū Yir po, a wu poturo āsūc 'yer ku wu, "Wiwile, nyē a kūsibē ban men a yir kpēs nyā ka wu kaara ka!"

II Ka a Yesu 'yer sōc wu, "Mī fu nyē naa a le ban mē a yir kpēs nyāna? A kūsiviel anyāna 'yen jaa kō le wa chēne dōl wu tō ju ε. Ban dān a jaa lōb."

III Yesu na wa jāne a Olive Tūr Tōc ju, a Nāaŋmīn Puorfū Yir nidaa, Pita ni Jemesi ni Jōon ni Andiru sūor wu naa a ba tēs, **IV** "'Yer ku si a daa 'lō a anyā na i. Bo le na i a jāne sere tī che ka a wa i?"

V Ka a Yesu 'yer ku ba, "Yi bōcōn ka nūre jaa ta wa bel yi ε! **VI** Niycōc na de naa maa yuor waan wa 'yerē, 'Maa le a Yesu,' na ba wa belē niycōc. **VII** Yīn wa wōn tam, ka ba 'yerē a tam 'yer, yi taa mūre ε. A le na i naa, tiche a wer baarfū chēne na be puor. **VIII** Nibur dēdēme na yin tam, ka a nāmīne mi yi tam. Ka a tēgān dōcōnō jiir yōc, ka kō mi lo. A dōcōye anyāna le i a pielfū.

IX "Yi bōcōn, ika ban ma nyōor yīn chiin a 'yer tōrfs jie, na ba le pōb yi, a lōcōfū jiir. A maa yīn sōc jūu, ban tara yīn chiin a tēe nūberē ni a

nāmīne jie, ika ba tū tōor a yi 'yer, tū yün tu naa a be 'yer a Nāaŋmīn 'yer nōč kū ba. **X** A 'yer nōč nyā na den nie ta a nūburō ba jaa. **XI** Bala wa nyōčor yi chiin a 'yer tōorfō jie, yi ta vē ka tuer nyōčor yi a le yün tū 'yer ε. Le jaa a Nāaŋmīn na wil yi a 'yer tōorfō sōč, 'yer wō. A ba i yün le 'yer ε, tiche a 'yerbie yi naa a Nāaŋmīn Sīe sē.

XII "Yēbe na gar 'yōč yēbe, ka ba kū wō, ka a sāa mī gar 'yōč bie, ka ba kū wō. Bibiir kō le wōnō a ba sāamīne toor ε, na ba vē ka ba kū a ba sāamīne. **XIII** Nūre jaa na 'laar yi naa, yün sōč ma jūu, tū 'lō na sōč tū ta a baaraa, na nyēn Nāaŋmīn faafū.

XIV "Yün nyē naa a yele 'lō a Nāaŋmīn na 'laar (*Daniel 9:2*) na be a jie 'lō an ba sēe ε, na wō sōč a jie, na wō vē ka a wō suur dire. A fōu nyā na kara bōč a par. Yün wa nyē a le, nūbe na be a Judiya ba jo do a tōč ju. **XV** Nūre jaa na be gar ju, ta suu a die pō tū de bon jaa ε. **XVI** 'Lō mī na be a puo pō, ta le chen tū de a wō fōbaa ε. **XVII** A bibir nyāna an in tuo kū a pōčpōr nī a bala na tara a bi'yensī. **XVIII** Yī sučrō Nāaŋmīn ka a ta wa i uon ε. **XIX** A ber ala pō, nūbe na din dōčye yōč. Nāaŋmīn na maal a wer baa di a dōčye nyā bučrō ε, tū ba mī kō le wa di wō go ε. **XX** Ala i a Nāaŋmīn ba ḥmaa a ber ala bar ε, nūre jaa kō che ε. Tiche a bala wōn chel ir jūu, wō ḥmaan bar. **XXI** A sōč 'lōnō, nūre wa 'yer kū yi ika yi nyē a Ni-iraa a ka, bū kasen le wō be, yi taa sōčrō ε. **XXII** Bojūu a jire Ni-iraa nī a jire 'yē'yerbe na wa na wa tōnō a le a nūbe na ba dōč nyē ε, na ba maala yelberε fīka Nāaŋmīn le kū ba a kpēč. Na

ba buorō ika ba bel a bala a Nāaŋmīn na chel ir, ala i ban tōč naa. **XXIII** Yı bōon! N den nie 'yer ku yı.

XXIV "Tiche a dōcye nyā baarfū sōč, 'Mōtōč na lii naa, ka a ḥmeraa kōč mī le chaar ε, **XXV** Ka a ḥmerbie pōrō yire a saaju loro, tī a saaju wō jaa dōonō." *(Isaiya 13:10)*

XXVI "A sōč 'lōnō, ban nyen a Nisaal Bie na waara a julōjuur pō, nī kpēč nī tūr. **XXVII** Wōn tōč naa a wō malakasi, ka ba wa lōč taa a bala wōn chel ir a wer wō jaa, tī yin a mōtōč purfū jie tī tōč a mōrfū jie.

XXVIII "Yı de a pōlpōl tīε yele jān yē. 'Lōč wa tuorō a vaar yı bōon ika a tol sōč gbōr naa. **XXIX** A le mī nī wō ju le, yin wa nyē a le n 'yer ku yı na iře, yı bōon ika a sōč gbōr naa jaa yēyē. **XXX** N 'yerē naa yelmāe kōrō yı, ika a pōpānyā nībe kōč kpi baar ε, tī yı nyē a yele anyāna ka a i. **XXXI** A saaju nī a wer na wa baar naa tiche maa 'yerbie dōč kōč wa baar ε.

XXXII "Nīre jaa ba bōč a bībir nyā ε, bīč a sōč ε, a malakasi gba na be a saaju ba bōč ε, a Bie mī ba bōč ε, a Sāa tēε le bōč. **XXXIII** Yı gu yı māe vīla! Yı kaar sō! Yaa bōč a sōč ε. **XXXIV** An kaar naa fika yir sōč na wa yōwōrō tī de a wō yir 'yōč a wō tōtōnbō nuur pō, na wō ku āsōč jaa nī wō tōmōč, tī mī 'yer ku a dōdōr guro ka wō kaara. **XXXV** A le jūn yı kaara tī guro wō, bojūn yaa bōč a sōč 'lōč a yir sōč na na līeb wa ε. Amine kōč a wa i jāanuor, bīč tāsōč bāin, bīč nōrsi na kōnōč, bīč bibio pipi. **XXXVI** Yı ta wa vē ka wō wa dūu yı a yı be gōč pō ε. **XXXVII** A le n 'yer ku yı, nīre jaa le n 'yer ku yı kaar sō!"

XIV

I A chen ber ayi ka ban di a Gõl Bar Difü nı a Paanõkõo Lõçfus, ka a Juu nıbe bõorlo nıberes nı a Mosesı Nee wiwiilbe bõorõ vuo 'lõ ban na tu sõol nyõc a Yesu kú. **II** Tiche ka ba 'yer, "A ta i a lõçfus sõc ε, ka a jeeer taa ir a chara põ ε."

III Yesu na wa be a Betanı a Simon 'lõ na dõc i a kõkõn yir, ka ba 'mataa dire, põc kõc wa waan na pârtovla nı kãnyuu kõc dafu na ba wõnõ ε. A põc kpir naa a pârtvõ nyie tı kpaar a kãnyuu ala dõcl a Yesu ju.

IV Ka a nıbe bala na be be nyε suur tı 'yere koro taa, "Bo lε so ka wu sõc a kãnyuu nyã bar a nıtõ?

V Won taa den da nubõ'yen yuon gbul sãyar libie na wu de ku nõn dëme." Tı mii 'yõc a põc.

VI Ka a Yesu 'yer kú ba, "Yı bar wu! Bää 'yõc le yi mii 'yõc wu? Wu maal vila kú ma. **VII** A nõn dëme 'lõ, yin nı bala ben ka. Yin töc sõu ba sõc 'lõ jaa yin bõorõ, tiche maa kõ be a yi sõc sõc jaa ε. **VIII** Wu i naa a le won töc. Wu kpaar a kãnyuu 'yõc ma tı che ka n ba kpi sere ε, na wu chõor ma guro nı a n ũufu. **IX** Yelmäe lε n 'yere koro yi, jie jaa ban wa 'yer a 'yer nõc nyãna a wer wu jaa põ, ban 'yer naa a le a põc nyã na i na ba chene tara a wu tier."

X A Pie nı Ayi bala won kaa ir ãsuo ban bõolo a Judas Iskariyot chen a Juu nıbe bõorlo nıberes sõt 'yer ba ika wu bõorõ na ika wu de a Yesu 'yõc a ba nuur põ. **XI** Ban wa wõ a le won 'yer ka a nõmõ ba, ka ba 'yer ika ban ku won libie. Ka a Judas pää bõorõ vuo 'lõ won na tu de a Yesu kú ba.

XII A bıbir dőc 'lõnõ i naa a Paanõkõo Lõçfv, ka ban na kʊ a pele na ba di a Gõl Bar Difv, Yesu poturbo suor wʊ naa, "Nyine le fu buorč ika sɪ chen tɪ choor a Gõl Bar nyā bõdiir a fu tɪ di?"

XIII Wʊ tō naa a wʊ poturbo ayi, na wʊ 'yer kʊ ba, "Yi chen a tēe pɔ, daba na tuo kōc nɪ duu na tuor yi naa. Yi turo wʊ. **XIV** A yir 'lɔ pɔ won wa tɪ kpe, yi suor a yir suɔ, 'A Wiwile ika sɪ wa suor fv, "Nyine le a 'lɔ nɪ a wʊ poturbo na wa 'mataa di a Gõl Bar Difv?" ' **XV** Won wiil yi naa bcořie ban choor. Yi maal a bõdiir a be."

XVI Ba yin chen a tēe tɪ nyę a le jaa a Yesu na 'yer kʊ ba. Ka ba maal a Gõl Bar bõdiir.

XVII Jāanvør na wa ta, Yesu nɪ a wʊ poturbo Pie nɪ Ayi wa naa. **XVIII** Ban wa dire, wʊ 'yer kʊ ba, "Yelmāe le n 'yerɛ kurč yi, a yi āsuɔ na tɪ gar 'yōc ma; āsuɔ sɪn 'mataa dire nɪ a labõ'yen pɔ."

XIX Be le ka ba jaa pɔɔ sōc ka ba surč wa bõ'yen 'yen, "Maa le ḥ?"

XX Ka a Yesu 'yer, "A yi Pie nɪ Ayi āsuɔ le! A yi āsuɔ sɪn 'mataa tūno a labõ'yen pɔ le. **XXI** A Nisaal Bie na kpi naa nūtāa le ban seb a Nāaŋmın gān pɔ. Tiche a nūre 'lɔ na gar 'yōc a Nisaal Bie na din dōçye gar nūre jaa! Ka bala ta ba dōc wʊ ε, ala sa."

XXII Ban wa dire ka a Yesu de a paanõc puor Nāaŋmın yāan, tɪ ηmaa de kʊ a wʊ poturbo, na wʊ 'yer, "Yi de, a n āgān le."

XXIII Wʊ le den a ηmele 'lɔ ban nyuro nɪ, na wʊ puor Nāaŋmın yāan tɪ le de kʊ ba, ka ba jaa nyū.

XXIV Be le a Yesu 'yer kʊ ba, "N jāi le a anyā na vē a Nāaŋmın netūraa na tara kpēc, an chir naa, na a faa niycc. **XXV** Yelmāe le n 'yerɛ kurč yi, n

kõ le nyũ a dãa anyãna ε, wa tı tãn a daar 'lõ in na nyũ a bõpaalaa a Nääñmın näälošu po."

XXVI Ban wa yiel yiel dãn Nääñmın, ba suun chen a Olive Tûr Tõo ju.

XXVII Yesu 'yer ku ba, "Yı jaa na jon tı bar ma, nütää le a Nääñmın na 'yer a wu gän po, In ȳme naa pëchine ku ka a piir yëyel. *(Jekariya 13:7)*

XXVIII Tiche maa wa ir a kũu po, in de yün nie chen a Galilee."

XXIX Ka a Pita che nyäa 'yer, "Ala i gba, ba jaa sɔɔn bar fo tı maa 'lõ kõ bar fo ε."

XXX Yesu 'yer ku a Pita, "Yelmäe le n 'yerε kõro fo, dına tăsɔɔ, a nördõo kõ kõ gbeε ayi sere ε, tı fo 'yer gbeε ata ika faa bõo ma ε."

XXXI Tiche ka a Pita 'yer kpẽo jaa ika, "Maa nı fõu na 'mantaa kpi gba, tı n kõ 'yer ika n ba bõo fo ε." Ka a bala mı na che 'yer a le ne.

XXXII Yesu nı a wu poturbo chen naa a jie 'lõ ban buɔlo Getisemanı, ka wu 'yer ku ba, "Yı jāne a kana, tı ka n chen tı puor Nääñmın." **XXXIII** Be le wu tara Pita nı Jemesı nı Jõon 'mataa chiin ka a wu puɔ sɔɔ yoo jaa, ka tıer nyoo wu yoo. **XXXIV** Ka wu 'yer ku ba, "N tıer sɔɔ naa, tı nyetääan kũu. Yı jāne a kana gu ma tı na yi taa guro ε."

XXXV Wu chen naa a niem bälää tı lo kpa tẽe suɔrɔ Nääñmın ika ala i a tara naa ifu kõo, wu vẽ ka a sɔɔ nyäna po wu. **XXXVI** Wu 'yer naa, "N Sää, yele jaa ba gar a fo maalfu ε. De a dçoye ȳmele nyäna bar a n s̄e, tiche a ta tu maa bõfu ε, a tu a le fõu na buɔrɔ."

XXXVII Wu lıeb chen a poturbo s̄e tı nyε ka a i ba gur naa. Ka wu 'yer ku a Simon Pita, "Simon, fo guro naa o? A fo kõ le tõo jẽ bälää gu ma ε?"

XXXVIII Yı jĕ gu chelę, na yı suɔrɔ Nāaŋmın ka a bεerkaa ta wa tōč yı ε. A yı tıer 'lɔ buɔrɔ naa tıče ka a yı āgāma ba tuɔr ε."

XXXIX Wø le chen naa tı puor a Nāaŋmın a le ne nı wø ju. **XL** Wø lıeb wa nyε ba go ka a ı ba gur naa bojūu gőč kpe ba naa. Baa bőč ȳmune ban le 'yer ku a Yesu ε.

XLI Wø lıeb wa a ba sĕ a gbεε ata sőč wa suvø ba, "Yı chene na gā gro na yı pēne ɔ? A sεε naa! A sőč ta naa. Nyε, ba gar 'yőč a Nısaal Bie ku a yelbe-ırbe! **XLII** Yı vaa ir, ka sı chen a ba sĕ. Nyε, a n gagaraa na waara!"

XLIII Yesu na chene 'yerε le ka Judas na ı a wø poturo pie nı ayi āsuɔ tı daasña, nı nıbe na tara sɔberε nı dakorsi waara nı a Yesu nyɔɔfø jie. A Juu nıbe bɔɔrlo nıberε nı a Mosesı Nεε wiwiilbe nı a nıberε le tō ba.

XLIV Judas dőč wiil a nıbe mana ıka, "A 'lɔ in na tı puor muɔr a kötür yı nyɔɔ a 'lɔ, na yı bőč tara wø chiin." **XLV** Ban wa ta, Judas poɔn chen a Yesu sĕ tı 'yer, "Wiwile!" Tı puor wø nı muɔrfø.

XLVI Ka a bala won chiin nyɔɔ a Yesu. **XLVII** Be le ka a bala āsuɔ na ara gbur a Yesu vőč a wø suɔ chen a Juu nıbe bɔɔrlo nāa gbāgbaa toor ȳmaa.

XLVIII Ka a Yesu suvø ba, "A mɔ nıbier le n ı ka yı waan sɔberε, nı dakorsi a n nyɔɔfø jie ɔ?

XLIX Bıbir jaa le n ma dőč be a yı sĕ, na n wile yı a Puorfø Yir pɔ, tı yaa nyɔɔ ma ε. Tıče a ı naa a le ıka a tu a le a Nāaŋmın gān na 'yer." **L** Be le a Yesu poturbo ba jaa bar wø tı jo.

LI Pɔlbile kőč mı na vaar fɔbaa tεε turo nı a Yesu, ba nyɔɔ wø naa. **LII** Ka wø muɔr a fɔbaa 'yőč ba tı jon sal'muɔr.

LIII Be le ba chiin a Yesu a Juu nibe boorlo nāa yir, ka a Juu nibe boorlo nibere ba jaa ni a nibere 'matāan a Mosesi Nee wiwiilbe, na i a 'yer tōrfu nibere, wa lōo taa. **LIV** Pita mi turo naa a puor jaa na wu wa ti kpe a boorlo nāa yir bechaar po, na wu 'mataa jāne ni a bala na kara a Puorfū Yir uoro būu.

LV Ka a Juu nibe boorlo nibere ni a 'yer tōrfu nibere na che boorō yele kōo na wiil ika Yesu seen kūu, ti baa nyē ε. **LVI** Niycō mi ḥman jirsī 'yōo wu, tiche a ba 'yerbie ḥma taa poe.

LVII Ka a bamine mi ir ḥmaa jire 'yer ika, **LVIII** "A ba s̄e, wu 'yer naa ika, 'A Puorfū Yir nyāna a nire nūu na me, in ḥmer wu naa ti na n de ber ata men 'lō na ba i nire nūu bōmiera ε.' " **LIX** Tiche a ba 'yer mi ba i bō'yen ε.

LX Be le ka a Juu nibe boorlo nāa ir ara ti suur a Yesu, "Faa 'yere 'yer soorō ba bū? Bo dāasiesi le anyāna ban dire dōcō fo. A in yelmāe ε?"

LXI Tiche ka a Yesu i jaa gbul, waa 'yer soō wu ε. Ka a boorlo nāa le suur wu go, "Fōu le i a Nāanjmin 'lō sin 'Yōonō Bie na i a Ni-iraa ε?"

LXII Ka a Yesu 'yer, "Maa le. Yīn nyē naa a Niisaal Bie na jāne a Tōrfū Suō nūsōo loor. Yī mi na le nyen wun waara a julōjuur po."

LXIII Ka a boorlo nāa tōo a fuu chier ni suur, ti suur, "Bāa le sin le buorō nire ika wu le 'yer a wu 'yer go? **LXIV** Yīn māe wō naa a le wun fere. ḥmine le yī tīer?" Ka ba jaa 'yer ika wu seen kūu. **LXV** Be le a bamine piel chire nataar 'yōonō wu, ka a bamine mi pōo a wu nibie ti ḥme wu, ti suur wu, "Wiil si a nire 'lō na ḥme fo." Ka a bala mi na guro a Puorfū Yir mi ḥme ḥme wu.

LXVI Pita jānē naa a be a bēchaar pō, ka a bōorlo nāa gbāgbapōobile āsūc wa wa. **LXVII** Won wa nyē a Pita na uoro a bū, wū kaa wū naa lēēt tī 'yer, "Fū mī dōo turo a Yesu na yi a Najareti."

LXVIII Ka a Pita chūr tī 'yer, "N ba bōo a le fōn 'yere par ε." Tī na wū tōo chen tī ara a dōdōr nēε.

LXIX A pōobile na wa nyē a Pita a be, wū le 'yer kū a nībe na ara a be, "A nyā mī i naa a ba āsūc."

LXX Ka a Pita le chūr go. A ba kor ε, tī a bala na ara gbor a Pita mī 'yer, "Sūre jaa le, fō i naa a ba āsūc, bojūu Galilee le fō mī yi."

LXXI Ka a Pita pōrō 'yōonō a wū māe, tī pōrō kōrō ba 'yere ika, "N ba bōo a daba nyā 'yer yūn 'yer ε."

LXXII Ajienaa le ka a nōraa mī tōo kō a gbeε ayi sūc. Ka a Pita pāa tīertō a le a Yesu na dōo 'yer kū wū, "Fun chūr ma naa gbeε ata, tī ka a nōrdōo kō gbeε ayi." Pita na wa tīer bōon a le, ka wū kō yōo jaa.

XV

I A wer na wa chaar bibio, a Juu nībe bōorlo nīberē nī a Mosesi Nēe wiwiilbe nī a nīberē ba jaa nī a 'yer tōorfū nīberē na che, lōon guor taa lū a Yesu tara wū chiin tī kū a nāa Pilate.

II Ka a Pilate suor wū, "Fōu le i a Juu nībe nāa o?" Ka a Yesu 'yer, "Jō, a in a le fōn 'yer." **III** Ka a bōorlo nīberē sōonō a Yesu yuor. **IV** Be le a Pilate suor a Yesu, "Faa 'yere 'yer jaa ε, nyē le ban sōonō fu a yuor jā!"

V Tīchē Yesu ba haa nēε ε, ka a 'maa a Pilate nēε.

VI A mī i naa a ba tōmō le ka bala wa lōo taa dire a Gōl Bar Difū, a ba nāa ma ir nīre 'lō a nībe na buorō a pōcfū die pō bar. **VII** Barabası mī dōo pōo a nībe bamine pō, na dōo ir jēer nī a paal nīkpeē na ba kū nībe, ka ba nyōor ba pōo. **VIII** Niyōcō wa naa a Pilate sē wa suor wō ika, wō i kū ba a le won ma i.

IX Ka a Pilate suor ba, "Yī buorō naa ika n ir a Juu nībe nāa kū yī biu?" **X** Pilate bōon naa ika a nyuur ban tara nī a Yesu le vē ban nyōo wō waan a wō sē. **XI** Tiche ka a bōorlo nīberē dō a nībe toor ika, ba 'yer ika, wō yuo a Barabası bar.

XII Ka a Pilate suor ba go, "Tī n i ḥmīne nī a 'lō yūn buorō a Juu nībe nāa?" **XIII** Ka ba tān, "Kpa wō a daa ju!"

XIV Be le ka a Pilate suor ba, "Bāa wō i? Bo tōdēer le wō tō?" Tiche ka ba tāna kpēcō jaa, "Kpa wō a daa ju!"

XV Pilate na buorō ika wō pēl a nībe pōo jūu, wō yuo naa a Barabası kū ba. Wō vē naa ka ba fōb a Yesu yōo jaa, tī de wō kū a sojası ika, ba tī kpa wō a daa ju, ka wō kpi.

XVI Be le a sojası tara a Yesu kpēn a nāa yir kpēe 'lō pō, tī buorō a ba taaba sojası lōo taa. **XVII** Ba den fuu jīe nāa fuukaar su wō, na ba le de gūvur vil nāa jupilkaar su wō. **XVIII** Tī pāa piel laara wō, "Yāan yooo, Juu nībe nāa!" **XIX** Tī ma de daa ḥmen wō a jūu tī chīrē nataar 'yōonō wō. Ba gbur dumō a wō niem puoro wō. **XX** Ban wa la wō a nītō wa baar, ba yaa naa a fuu 'lōnō bar, tī de a wō māe fuu su wō, na ba pāa de wō chiin ika ba tī kpa wō a daa ju.

XXI A sɔr pɔ, ba nyen Simon na yi Sirenı tēe pɔ, Aleksanda nı Worofus sāa lε. Muɔ pɔ le wu yi tala, ka ba nyɔɔ wu fir ka wu de a Yesu daa tuo. **XXII** Ba chiin naa a Yesu tı tān a be ban buɔlɔ a Yesu nıbe kɔkɔr pɔ, Gɔlgɔta. A par le ika, Julaa Jie. **XXIII** Ka ba pāa de tāl kɔɔ 'yɔɔ a dāa pɔ, ika wu nyū, tı wu tɔr. **XXIV** Be le ba kpa wu a daa ju. Ba pɔ naa a wu fɔɔr na ba ŋme gbām bɔɔ a ala ãsuɔ jaa na na de.

XXV Bibipɔl le ba kpa wu. **XXVI** Ba səb naa a yele 'lɔ jūu ban kɔn wu mar a daa jūu ika, "A JUU NIIBE NĀA." **XXVII** Ba mı kpan nānyısı ayi a dabābānsı mı ju, ka ãsuɔ be a Yesu nūsɔɔ loor ka a ãsuɔ mı be a wu guba loor. 5 **XXIX** A bala na tala a be a wu kpafu jie tɔrɔ wu, vavire a ba jur 'yerε, "Wooo, a fɔɔ nyā na 'yer ika fɔn sɔɔ naa a Nāaŋmın Puorfu Yir nyā bar tı me wu a ber ata, **XXX** wa suu a daa ju, na fu faa a fu māe!"

XXXI Le nı wu ju le, a Juu nıbe bɔɔrlo nıbere nı a Mosesı Nee wiwiilbe mı laara wu, na ba 'yerε kuro taa, "Nyε, wu faan bamıne, tı wu kɔ tɔɔ a wu māe faa ε! **XXXII** Vε a 'lɔ na 'yer ika, 'lɔ le ı a Ni-iraa, na wu ı a Isıral nıbe nāa, suu a daa ju a sı kaa, tı na sı pāa sɔɔ." A bala mı ban kpa gbır wu, le le ba mı tɔ wu.

XXXIII A mɔtɔɔ na wa ara a gar ju sālsɔɔ, a wer wu jaa sɔb naa wa tı tān a mɔtɔɔ balfu sɔɔ.

XXXIV A sɔɔ 'lɔnɔ pɔ le, ka a Yesu chıur buɔl, "Eloi, eloi, lama sabakatanı." A par le a Yesu nıbe

5 **XV:XXVII** 15:27 A gāma amıne pɔ, baa 'yɔɔ a pɔfɔ hjer nı aniin ε ika, 28 A səb a Nāaŋmın gān pɔ ika, "Ba sɔr wuŋ 'yɔɔ a tɔdεbe dēme pɔ." (Isaiya 53:12)

kökör pō ıka, “N Nāaŋmīn, n Nāaŋmīn, bo lε so ka fu l̄ieb puor 'yōo ma?”

XXXV A bala na ara gbōr a be wō na ba 'yer, “Yi chele! Elaija le wō bōclō.”

XXXVI Ka a daba ãsūc jo chen tī 'mōc sapō 'lōr a dāmiir amīne pō, na wō chab daa tur a Yesu ıka wō muor, tī na wō le 'yer, “Yi vē a sī kaara, Elaija na wa yōo wō naa bū.”

XXXVII Be lε a Yesu chūr tī ɻ̄maa a vuor.

XXXVIII Ka a Juu Nībe Puorfō Yir pō, ban lū a fōbaa var a die chīer a saaju tī gbem a par.

XXXIX A sojası níkpēe na ara a be a Yesu niem na wō a wō chūrfō, tī nyē a lε mī wōn ɻ̄maa a vuor, wō 'yer naa, “Yelmāe jaa, a daba nyā i naa a Nāaŋmīn Bie.”

XL A pōbō bamīne lōon Mēer na yi Magdala tēe pō, nī Salome, nī a Mēer na i a Jemesi bile, nī Josesi ma mī ara na teer jaa tī kaar wō. **XLI** A Galilee pō, a pōbō banyāna lε turo wō, na ba sōnō wō. Ka a pōbō bamīne mī na 'matāan wō wa a Jerusalem, mī be be.

XLII A daar 'lō i naa a ba Chōorfō Bībir ban na chōr a ba māe, bojūu a mōtōo wa mōr, a Pēnfō Bībir piel naa. A jāanuor na wa tara **XLIII** a Josefō na yi a Arimatīya tēe pō, na i a níkpēe ãsūc ban 'yōonō, tī mī dōo chele a Nāaŋmīn Nāalōo, nyōon nyāa chen a Pilate sē, tī suor a Yesu āgān ıka wō ūu. **XLIV** Pilate na wa wō ıka a Yesu kpi naa, a 'maa wōn nēe. Be lε wō bōl a sojası níkpēe ka wō wa, ka wō suor wō, “A Yesu kpin bū?” **XLV** Ka a sojası níkpēe 'yer, “Jō, wō kpi naa.” Ka a Pilate sōo ıka a Josefō wō tī yōo a Yesu āgān. **XLVI** Josefō

dān fōbaa na wō tī yōo a Yesu āgān vil wō chiin tī ūu, a yaa ban chī kōsūr pō. Ba bil kōsūr wa pōo a yaa nēe. **XLVII** A Mēer na yi a Magdala, nī a Mēer na i a Josesi ma, nyē naa a jie 'lō ban ūu wō.

XVI

I A Pēnfū Būbir na wa baar, Mēer na yi a Magdala, nī Salome, nī a Mēer na i a Jemesi ma, ba dān a kānyūur ala ika ba chiin tī je a Yesu āgān. **II** A Pēnfo diviē bio daar, bibio mōtōo na pur baar, ba chen naa a yaa par. **III** A kōsūr na pōo a yaa nēe ba gbōr ε, ka ba sōrō taa, "An lē na tī bil a kōsūr bar sī a yaa nēe?" **IV** Tīchē ban dōo kaa a ba nidaa, a kōsūr 'lō bil yi a yaa nēe. **V** Ban tī kpīere a yaa pō, ba nyēn pōlbile na su fuu pīla jāne nī a nūsōo loor, ka pīla oo ba.

VI A pōlbile 'yer kō ba, "Yi ta vē ka yi pīla oo rō ε. Yi bōrō naa a Yesu 'lō na yi a Najaretī ban kpa a daa ju. Wō ir naa i vōr! Waa be a ka ε! Yi nyē a jie 'lō ban gaal wō. **VII** Yi lēb kul tī 'yer a wō poturbo nī a Pita ika, wō de yīn nie chiine a Galilee, be lē yīn tī nyē wō, nītāa a lē wōn dōo 'yer kō yi."

VIII Chīcham kpē ba naa ka ba nēe 'maa, ka ba jo yi a yaa par. Baa 'yer 'yer kō nīrē jaa ε, bojūu dābāe kpē ba naa.

IX A Pēnfū diviē bio daar bibio, Yesu na wa ir a kūu pō, wō den nie dūu a Mēer na yi a Magdala, a 'lō pō wōn dōo dii a sīdēbe ayopōi bar ka a yi. **X** A Mēer chen tī 'yer kō a bala na dōo be a Yesu sē, a bala a nie na sōb ka baa kōnō. **XI** Ban wa

wō ka wō 'yer ıka a Yesu ir naa kūu pō ı vor, ka wō nyē wō, baa sōc de ε.

XII A anyā̄ puor lε, a Yesu līeb nīyuo na wō dūu a ba ayi na de sōr chiine a tēe āsōc pō. **XIII** Ba līeb chen a Jerusalem tī 'yer ku a ba taaba, tīche baa sōc ε.

XIV A ba kor ε, tī a Yesu lε dūu a Pie nī Bō'yen na 'mataa dire. Wō miin 'yō̄ ba a ba ba sōcfu pō, nī a ba nyākpāen jūu, bojūu baa sōc de a bala na nyē wōn ir a kūu pō 'yer.

XV Wō 'yer ku ba, "Yī yō̄ a wer wō jaa, na yī mō̄l 'yer a 'yer nō̄c nyā̄ ku a nībōrō ba jaa.

XVI Nīre 'lō̄ jaa na sōc de a 'yer nō̄c nyā̄, ka ba so wō a Nāaŋmīn kō̄, wōn nyen a Nāaŋmīn faafu, tīche nīre 'lō̄ jaa na ba sōc de a 'yer nō̄c nyā̄ ε, a nīnyīne na we naa. **XVII** A jānsı anyā̄ na turo naa bala na sōc. Ban de naa n yuor diin sīdebe ka a yi, na ba le bō̄ 'yerbōlsı 'yerfu. **XVIII** Ban ma 'mō̄r waba. Bala wa nyū̄ bon na tara lō̄, tī a kō̄ ı ba yele ε. Baalaa ban dō̄l a ba nūu, wōn sa naa."

XIX A Soro Yesu na wa 'yer a nītō̄ ku a wō poturbo, Nāaŋmīn vē naa ka wō do a saaju tī jāne a wō nūsō̄ loor. **XX** Be le ka a poturbo yi chen tī mō̄lo a 'yer nō̄c jie jaa. Be le ka a Soro 'mataa tō̄nō̄ nī ba, ka a wō ne'maa tō̄mō̄ anyā̄ ban tō̄nō̄ wiil ıka a wō 'yer nō̄c ın yelmā̄.

**A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān, Burfuɔr
Birifor, Southern: A Nāaŋmūn Nətur Oaalaā Gān,
Burfuɔr New Testament**

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Birifor, Southern

Contributor: Aramaic Bible Translation, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

97b1f1fe-19fd-52d9-9481-ad2a6ade2772